

TÜRKİYE'DE MESLEKİ MÜZİK EĞİTİMİ KURUMLARINDA BAĞLAMA DERSLERİNDE MİSKET DÜZENİ ÖĞRETİMİNİN AKADEMİSYEN GÖRÜŞLERİ ARACILIĞIYLA BETİMLENMESİ¹

Describing the Current Status of *Misket Tune's* Education in *Bağlama* Lessons in Professional Music Training Institutions in Turkey

Sami Emrah GEREKTEN^{**}, Attila ÖZDEK^{***}

ÖZ

Araştırmanın amacı, Türkiye'de lisans düzeyinde eğitim veren mesleki müzik eğitimi kurumlarında yürütülen bağlama/saz derslerinde misket düzeni öğretiminin değişik boyutlarıyla betimlenmesidir. Bu amaçla, Türkiye'de ilgili kurumlarda görev yapmakta olan ve bağlama/saz derslerini yürütmüş/yürütmekte olan yirmi farklı üniversiteden otuz akademisyenle görüşmeler gerçekleştirilerek *misket düzeninin* Türkiye'deki öğretiminin mevcut durumu, öğretimi gerçekleştiren bireylerin görüşleri aracılığıyla incelenmeye çalışılmıştır. Araştırmada veriler, araştırmacı tarafından hazırlanan ve maddelerine ilişkin güvenilirlik-geçerlik kontrolleri, bağlama/saz eğitimi alanında uzman üç doçent tarafından gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Elde edilen veriler, içerik analizine tabi tutularak okuyucuya tema ve kategoriler halinde aktarılmıştır. Bazı temalarda, akademisyenlerin görüşlerine doğrudan yer verilerek misket düzeni öğretiminin mevcut durumu derinlemesine irdelenmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda, akademisyenlerin lisans sürecindeki bağlama/saz derslerinde gerçekleştirilen misket düzeni öğretiminin, öğrencilerin müzikal davranış değişikliklerine yaptığı olumlu katkılar hususunda oldukça çok sayıda ve çeşitte görüş ürettikleri gözlenmiştir. Ayrıca, akademisyenlerin misket düzeni öğretimi için öğrencide bulunması gerektiğini düşündükleri hazırbulunuşluk özelliklerinin neler olduğu belirlenmiş, akademisyenlerin misket düzenindeki derslerini işlerken kullandıkları öğretim yöntem-teknikleri ve materyalleri sıralanmıştır. Öte yandan, akademisyenlerin misket düzeninin metodolojik açıdan mevcut yazılı materyallerine ilişkin görüşleri, misket derslerinde yoğunlukla kullandıkları misket eserler, bu eserlerin öğretimdeki sıralamasını hangi ölçütlerle oluşturdukları belirlenerek okuyucuya sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Akademisyen görüşleri, bağlama/saz, bağlama/saz öğretimi, misket düzeni, bağlamada düzenler.

ABSTRACT

The aim of the study is to illustrate different techniques/ways concerning the teaching methods of *misket tune's* education in *bağlama / saz* classes being conducted at professional music education institutions at undergraduate level in Turkey. For this purpose, the current performance situation of *misket tune* system in Turkey has tried to be examined by means of scholars' ideas obtained via interviews with thirty scholars from twenty different universities who conducted *bağlama / saz* classes. The data gathered in the study were collected through a semi-structured interview via the forms whose data reliability-validity check was performed by three associate professors who are experts in the field of *bağlama / saz* instrument education. The obtained data was presented to the reader under themes and categories by doing content analysis. In some themes, the current situation of the *misket tune* system education was tried to be thoroughly discussed by giving the opinions of the scholars directly. After the research, it was observed that scholars produced many different views on the positive contributions of the *misket tune* system education performed in the *bağlama / saz* lessons during the undergraduate program to the students' musical behavior changes. In addition, the characteristics of readiness that scholars think what the students should have for teaching *misket tune* system were determined, and teaching methods-techniques and materials used by the scholars were listed. On the other hand, scholars' methodological opinions on the *misket tune* system in terms of the current written materials, the *misket* works that they commonly use during *misket* lessons were introduced to the reader by determining the criteria used in forming the order of these works during education.

Keywords: Scholars' views, *bağlama / saz*, *bağlama / saz* education, *misket* tune system, *bağlama's* tune systems.

¹ Araştırma Makalesi - Geliş Tarihi/Received Date: 23.02.2020 Kabul Tarihi/Accepted Date: 14.05.2020

Bu çalışma, sorumlu yazar tarafından, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde hazırlanan, danışmanlığını ikinci yazarın yaptığı "Bağlamada/Sazda Misket Düzeni İçin Egzersiz ve Etütlere Dayalı Öğretim Modeli Önerisi ve Öğrenci Başarısına Etkisi" isimli doktora tezinin bir bölümünden üretilmiştir.

^{**} Sorumlu Yazar/Corresponding Author: Dr. Müzik Öğretmeni, MEB. genc.sami.07@hotmail.com ORCID ID: 0000-0002-6362-0704

^{***} Doç. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi GSE ABD. argor73@hotmail.com ORCID ID: 0000-0001-7214-5928

Atıf/Citation: Gerekten, S. E., Özdek, A. (2020). Türkiye'de Mesleki Müzik Eğitimi Kurumlarında Bağlama Derslerinde Misket Düzeni Öğretiminin Akademisyen Görüşleri Aracılığıyla Betimlenmesi. *Eurasian Journal of Music and Dance*, (16), 325-350.

Extended Abstract

The string arrangement is the sound distance relationship between all the stringed instruments that have at least two strings, which is the result of adjusting the sound closeness-distance of the strings arising from the adjustment of dynamics based on artistic anxiety related to certain maqam, timbre and performance.

Regarding classification of Bağlamas' tuning systems, Kurt (1989) emphasizes the "tuning of many strings (string groups) to a different sound and finger movements being practised in all three strings (string group)" and according to this he divides tuning system into two groups as 'main tuning systems' and 'secondary tuning systems' (1989, p. 32).

In these tuning systems, according to traditional naming, the lower string group of Bağlama is tuned as 'La', the middle string group is 'Re' and the upper string group is 'Fa #'. On the basis of Western music, on a standard Bağlama, the lower string group is tuned as 'C', the middle string group is 'F' and the upper string group is 'A'.

The aim of the study is to illustrate different techniques/ways of teaching (layout) methods of misket tuning in Bağlama / Saz classes, being conducted at professional music education institutions in Turkey. For this purpose, the current performance situation of misket tune system in Turkey has tried to be examined by means of scholars' ideas obtained via interviews with thirty scholars from twenty different universities who conducted bağlama / saz classes. Data on sub-problems such as "How can the current state of misket tuning system education in Bağlama/Saz classes at professional music teaching institutions at undergraduate level in Turkey be described? in line with the problems as "What are contributions of academicians' ideas about teaching misket tuning system to Bağlama/Saz students?", "What is the period of classes spent for teaching/ conducting misket tuning system on Bağlama/Saz at bachelor's level at professional music institutions in Turkey?" were collected.

The research is the case study prepared relating to qualitative paradigm. The case of this study is the education of the misket tuning system at twenty different universities hosting the professional music education units at undergraduate level of education in Turkey. The case of indicating the misket tuning system in Bağlama classes during teaching processes is defined with various aspects by means of views of the research group including thirty academicians working for these units. The data in the study was collected through an interview and a questionnaire consisting of semi-structured questions prepared by the researchers that has been checked for validity and reliability by three associate professors in the field of Bağlama / instrument education.

The interviews were mostly recorded face-to-face or by using visual technological means and by a small number of e-mails. In the analysis of the data, content analysis method was used, and after coding the sentences obtained from the scholars, these sentences were categorized under certain themes. By providing the coding process by the expert group, the results obtained were compared in terms of similarities and differences.

Relating to scholars' ideas, the misket tuning system has positive affects on performance compared to other string tuning systems; is necessary to improve students' performance, transposition ability, sight-playing and finger talents, also has possible affects on improving students' position perception.

The fact that there is a small number of available written material on the origin of misket tune systems, and the absence of a study prepared specifically on this subject, including exercise and studies, indicates a significant absence in the field. Because of the existing materials' being centered to Bağlama and Bozuk tuning systems, as the main tuning systems, the Misket's potential was indirectly limited in terms of Bağlama.

The research group opinions about the level of readiness required for teaching misket tuning system on Bağlama/Saz, emphasize the necessity that the students should know *perde* (pitch), position concepts; be familiar to them and should have passed the basic level of perde and position control, have the minimum skills in string transition, string choices and be able to provide right-left hand coordination. Scholars suggested that the students must have performed Bozuk tuning system first.

Türk müziğinde iki çeşit düzen kavramı vardır. Birincisi "perde düzeni" ikincisi ise "tel düzeni"dir. Düzen, ikisinde de aynı mantıkla kullanılır, perde düzeninde perdelerin tize-peste oynatılması, tel düzeninde tellerin tizleştirilip pestleştirilmesi söz konusudur.

"Perde düzeni, geleneksel perde dizgesinin icra edilecek makama veya makam ailelerine göre ayarlanması, düzenlenmesi anlamına gelir" (Öztürk, 2014, s. 31). Yine Öztürk'e göre; bir makam, hareket tarzının gerek duyduğu ses genişliği içinde ve tamamen düzen perdeleri üzerinde yerleşme ve ezgi meydana getirme özelliği taşıdığından, düzenler, makamların varlık bulmalarında perde dizgesi açısından özel bir alt yapı niteliği taşımaktadırlar. Düzen yapılmadan, makamın ortaya çıkma olanağı yoktur (Öztürk, 2014, s. 41).

Tel düzeni ise, en az iki tele sahip olan tüm telli sazların, tellerinin birbirleri ile olan ses yakınlığının-uzaklığının, belli makamsal, tınısal ve icraya ilişkin sanatsal kaygıya dayalı dinamiklere bağlı olarak ayarlanması sonucu ortaya çıkan teller arası ses mesafesi ilişkisidir. Geçmişten günümüze 'düzme', 'düzüm', 'ayar' ve 'akort' gibi kavramlarla ifade edilen bu teller arası ses uzaklığını düzenleme olgusu, çok sayıda tel düzenini/akort sistemini meydana getirir.

Tel düzeni, makam ve dem ilişkisi.

"Modal müziklerde karar sesinin dem halinde ikinci bir ses olarak ezgiye eşlik etmesi yaygın bir gelenektir. Bu, ezgiye anlam katan bir referans noktasıdır" (Ayyıldız, 2013, s. 54). 'Dem sesi' kavramı ezginin karar sesini duyurma eyleminden başka bir şey değildir ve içinde bulunduğumuz büyük makam coğrafyasının da tarihten bu yana önemli bir icra pratiği olmuştur.

"Sazda düzen değişiminin temel konusu, bir, çalınacak makam/nağmenin karar perdesi; iki, bu karar perdesi dem sesi demek olduğu için, o dem sesinin çalgıda duyurulma ihtiyacıdır. Bu duyuru açısından, ustalık kültürü içerisinde, ustalık göstergesi kabul edilen bir yetmişlik ölçüsü olarak ele alınır" (O. M. Öztürk, 21 Haziran 2019, Ankara).

Bağlama/saz çalgısında tel düzenleri.

"Geleneksel Halk Müziği'nde, seslendirilecek eserin makamı (..) dikkate alınarak telli çalgılarda her telin belli bir sese eşleştirilmesiyle oluşan akort şekline düzen denir (Akdoğan, 2003, s. 160)". Düzen, bağlamada herhangi bir telin ya da tel grubunun farklı sese/seslere ayarlanmasıyla ortaya çıkan akort sistemidir.

Ekseriyetle, alt telin sabit kalması orta ya da üst telin değişik seslere ayarlanması söz konusudur. Haricen, herhangi bir tel grubu içinde yer alan bir telin akordu da farklı yapılabilir. Örneğin, 'Karadeniz düzeni' ya da 'Kemençe düzeni' olarak adlandırılan akort şeklinde, alt tel grubunun en alt sıradaki telinin akordu değiştirilir.

İlgili yazında çok sayıda düzenden bahsedilmekle beraber, düzenlerin isimlendirilmesinde pek çok etkenin söz konusu olduğu söylenebilir. Bu isimlendirmelerin ezgilerin yöresine, icra edilecek ezgiye ya da oyuna, icra edilecek eserin makamına, icra çalgısının çeşidine, bazı etnik-dinsel kimliklere, eserin karar perdesine ve eserin tavrına, tezene kalıbına göre tayin edildiği görülür. Yöreye göre düzenlerin isimlendirilmesi için, 'Karadeniz' ve 'Kayseri' düzenleri, eser ya da oyuna göre 'Hüdayda' ve 'Misket' düzenleri, eserin karar perdesine göre 'Do müstezet' ve 'Sol müstezet' düzenleri, makamına göre 'Hüzzam' ve 'Evç' düzeni, çalgı çeşidine göre 'Cura' ve 'Çöğür' düzenleri, etnik dinsel isimlendirme için de 'Türkmen(i)' ve 'Alevi' düzenleri örnek olarak verilebilir.

"Bağlama üzerinde her ne kadar yirmi civarında düzenden bahsedilse de günümüzde yaygın olarak kullanılan düzenler bu sayının ancak yarısı kadardır" (Özdek, 2005, s. 24).

Alanyazında, yer alan bazı düzen isimleri şu şekildedir: 'Abdal', 'Acem', 'Ana', 'Aşık', 'Alevi', 'Avşar', 'Azeri', 'Bergama', 'Bozlak', 'Bulgari', 'Cura', 'Çöğür', 'Edirne', 'Fidayda', 'Feraî', 'Hüseyni', 'Hüdayda', 'Hüzzam', 'Kayseri', 'Kara', 'Karanfil', 'Kervan', 'Misket', 'Müstezat', 'Rast', 'Ruzba', 'Pençe', 'Sabahi', 'Saz', 'Tahtacı', 'Tambura', 'Tanbura', 'Tar', 'Türkmen(i)', 'Usta', 'İmmi', 'Yeksani', 'Yörük', 'Veysel', 'Zeybek', 'Zil', 'Zurna'. Bu düzenlerin birçoğu aslında birbiriyiyle aynıdır.

Ayrıca, belli bir düzen yöreden yöreye farklı isimlerle anılabilmektedir. Örneğin, Ekim, bozuk düzenine Uşak'ta *Feraî* ya da *Zeybek* düzeni denildiğini aktarır (2002, s. 40). Ayrıca, 'Bağlama düzeni'ne, '*Veysel*', '*Aşık*', '*Alevi*' ve '*Arif*' düzeni, misket düzenine '*Karanfil düzeni*' dendiğini de ekler. Bu düzenlerin de birçoğu birbiri ile tamamen aynıdır. Burada daha çok bir akort sistemine, farklı yörelerde ya da farklı kişilerce farklı isimlerin kullanılması söz konusudur. Ayrıca, radyo geleneğinin de bazı düzenlerin isminin belirlenmesi ve yaygın hale gelmesinde önemli etkisi olduğunu eklemek gerekir. Tar ve Abdal düzenleri bu durum için örnek verilebilir.

Bağlama düzenlerinin sınıflandırılması hususunda, Kurt (1989), "her çok tellerin (*tel gruplarının y.n.*) farklı bir sese akort edilmesi ve parmak hareketlerinin her üç telde (*tel grubunda y.n.*) de uygulanıyor olma durumunu" ön plana çıkarır ve bu duruma göre düzenleri 'ana düzenler' ve 'tali düzenler' olmak üzere ikiye ayırır (1989, s. 32). Birinci grupta yer alan düzenler, ana düzenlerdir ('bozuk düzeni', 'bağlama düzeni', 'misket düzeni', 'müstezat düzeni'), ikinci grup ise birden fazla tel grubunun aynı sese akortlandığı düzenler olarak 'tali düzenler' yer alır.

Misket Düzeni

Adını Ankara türküsü 'Misket'ten alan bu tel düzeninde, geleneksel isimlendirmeye göre, bağlamanın alt tel grubu 'la', orta tel grubu 're', üst tel grubu 'fa#' olarak ayarlanır. Ekim, misket düzenini tanımında, "Segah, Hüzzam, Kürdi ve Evç makamlarında(..)ki ezgilerin durak ve güçlü sesleri düşünülerek oluşmuş bir düzen" (Ekim, 2002, s. 40) şeklinde tanımlar.

"Ankara'da bağlamacılık geleneği köklü ve eski olduğu için ve bu düzen uygulamaları Ankara'da çeşitlilik sergiler. Misket türküsü ve oyununun seslendirildiği düzene, yani Misket'in çalındığı akort, düzen anlamında, misket düzeni denir" (Okan M. Öztürk, 21 Haziran 2019, Ankara).

"Türk Müziği'nde geleneğe tel ve zaman zaman perde ayarlamaları yapıldığından, bazı karakteristik eserler, bu düzen değişiklikleri ile çalındığı için düzene, o eserin adı verilir. Bir başka deyişle, bu düzen o eserin seslendirildiği düzendir anlamında ve bir farkındalık manasında o düzene o eserin adı verilir. (..) o düzen değişimi en karakteristik hangi eserde tanınır, bilinir durumdaysa o esere, o düzenin adı verilir. (..) bu düzen aynı zamanda Karanfil düzeni diye de bilinir. Örneğin, '*Karanfilin Moruna*'² türküsü. (...) bir eser, o düzen değişimini gerektiriyor ve onunla tanınıyor ise o düzen ilgili eserin adıyla bilinir ve kullanılır hale gelmiş olur. Diğer birçok düzen için de bu geçerlidir, Zeybek düzeni, Fidayda düzeni gibi. (...) radyonun merkezileştiği süreçte, radyo kendi mantığı içinde okullaştığı için, oradaki kullanımlar, mahallilerden öğrenip onların kendi içerisinde birtakım kavramlaştırmalara isim olmaya başladığında, misket düzeni adı kullanımı yaygınlaşmıştır" (Okan M. Öztürk, 21 Haziran 2019, Ankara).

² Karanfilin Moruna, 9 zamanlı aksak Çanakkale türküsü, TRT THM Sözlü türküler repertuarı no: 649

Misket düzeninin kökeni.

Misket düzeninin kökeni ve oluşma şekline ilişkin literatürde kapsamlı bir bilgi bulunmamakla birlikte, bazı uzman görüşleri misket tel düzeninin kökeni hususunda, Horasan'ı işaret eder. Bu coğrafyadan, Anadolu'nun farklı bölgelerine gerçekleşen akınların, Horasan kültüründe önemli bir yeri olan '*Horasan segahları*'nı buralara taşıdığı düşünülmektedir. Bu etkileşim sürecinde ya da sonucunda, bu makamsal icra karakterinin bir şekilde bağlama/sazlarda üst tel grubundan dem almaya imkan verecek ve karar bölgesinin dördüncü pozisyona geleceği şekilde kullanılmasının gündeme geldiği düşünülebilir.

Bu durum günümüzde, misket düzeninin daha çok 'Irak kararlı icraya müsaade eden bir tel düzeni' olarak tanınmasının tam manasıyla doğru olmadığına işaret eder. Çünkü düzen 'segah karakterli makam icralarına transpozisyon imkanı tanıyan bir düzen' olma niteliğini de taşımaktadır. Halk müziği pratikleri içerisinde, segah bölgesi icralarının daha dik (buselik perdesinde) yapılabilmesi durumu ile bu transpozisyonel icra tercihinin bağlantılı olduğu görülmektedir.

"Horasan ve Kafkas-Hazar bölgesi Türkmen müzik kültürünün ana dizisi ve perdesi segah'tır. Bu dizi Anadolu'ya taşındığında buradaki müzik kültürleri ile etkileşime girmiş, değişime uğrayarak yeniden biçimlenmiştir. Bozlak dizisi olarak tanımlanan dizi de segah'ın lâ karar transpoze çalınma yaklaşımı sonucu ortaya çıkmıştır diyebiliriz. Öyle ki bu durum zamanla l â sesi üzerinden bozlak dizisi, yaklaşımı ve müzik kültürüne evrilerak kendi içinde genişlemiştir. Fa# kararlı olarak düşünüp algıladığımız misket düzeni yaklaşımı da aynı biçimlenmenin bir başka şeklidir" (Erol Parlak ile kişisel iletişim, 4 Aralık 2019).

Günümüz bağlama/sazlarının mevcut/yaygın kullanılan perde yapısıyla, misket tel düzeni, Irak perdesi kararlı makamların yerinde icrasına, segah perdesi kararlı makamların da transpoze icrasına imkan tanımaktadır. Transpoze anlayışıyla, kürdi ve hicazkar gibi makamlarla, hicaz perde düzeninin makamları da bu tel düzeninde icra edilebilmektedir. Ayrıca, deneysel bir çalışma alanı olarak Kemal Dinç'in öncül icracılığı örneğinde olduğu gibi, bağlamaya perde eklenmesi yoluyla, Rast perde düzeninin tüm makamları da misket tel düzeninde seslendirilebilmektedir.

Misket düzeninin Anadolu'da kullanıldığı bazı yöreler ve müzik kültürleri.

Misket düzeninde bağlama icrasının karakteristik olarak özdeşleştiği yöre, Ankara yöresidir. Ankara'da köklü bir geleneğe sahip olan seğmenlik ve buradaki geleneksel bağlamacılık kültürünün misket düzeninin yaygın kullanımıyla doğrudan ilgisi olduğu bilinmektedir. Bu yaygın kullanım ve düzenin bu denli benimsenmesi, bağlama/saz icracıları arasında düzen değiştirmenin, misket düzenini icra edebilmenin, bir ustalık yetkinliği, usta icracılık ölçütü haline gelmesiyle ilişki içindedir.

Gazimihal'in Ankaralı Cafer Sümerer isimli mahalli icracı ile yaptığı görüşmeden, '*asıl Ankara sazcısı*'nın düzen değiştirdiğini ve çaldığı esere göre düzen yaptığını anlıyoruz (Açıkgöz, 2017, s. 13). Ankara müzik kültürüne ilişkin görüşüne başvurduğumuz önemli icracı Prof. Erol Parlak'ın da görüşleri ilgili hususta önemli detayları bize sunmaktadır:

"Eski Ankara Seymen kültürü bağlama düzeni üzerine kuruludur. Benim Ankara'da yetiştiğim dönemde, bozuk, bağlama, misket ve müstezat adlı dört düzeni bilmek ve icra etmek zorundaydınız. Bunu başarmamış olanları dinlemezlerdi bile" (Erol Parlak, 4 Aralık 2019, Ankara).

Yöredeki Seymen kültürünün müzikal ifadede yansımaları, doğal olarak halk müziği, bağlama/saz icrasında ise ön plana çıkan karakteristiği misket düzeni olmuştur.

"Ankara Seymen Okulları, bünyesinde köklü bir inanç, irfan kültürüne dayalı bir Seymen kültürü ile bu kültürün zengin müzikal ifadesini barındırırdı. Özellikle bozuk düzeni, bağlama düzeni ve misket düzeninin yoğunlukla çalındığı bir ortam vardı" (Erol Parlak ile görüşme, 4 Aralık 2019).

Uzman görüşünün vurguladığı bir diğer nokta ise icracının düzen değiştirme, değiştirdiği düzenler arasında misket düzenini kullanma zorunluluğudur.

"Ankara'da bağlama düzeni oldukça ağırlıklı idi. Köy çalgıcıları, bağlama düzeni çalardı. O dönemler Gündüllu Hasan Yücel usta çok ünlüydü. (...) Yandım Şeker Oyun Havasını ben ilk ondan dinledim. Hasan usta çoğunlukla bağlama düzeni çalardı. Ama ilginçtir; bağlama düzeni çaldığı bir havayı çevirir başka düzenlerde aynı lezzette, biraz daha dönüşmüş haliyle çalardı" (Erol Parlak, 4 Aralık 2019, Ankara).

Ankara'nın dışında, Teke yöresi müzik kültürü bağlamında da misket düzeninin kullanıldığı görülür. "Müzik çevrelerinde "misket düzeni" diye kullanılan düzeni, Ramazan Güngör de aynı isimle kullanmaktadır. Ancak misket adını bu yöre sanatçılarından hiçbiri kullanmamaktadır. Bu durumun da şehirli müzik adamlarıyla sık sık bir araya gelen Ramazan Güngör'ün onlardan öğrendiği terimleri kullanmaya başlamasından kaynaklandığı düşünülmektedir" (Parlak, 2000'den aktaran, Ayyıldız, 2013, s. 98). Ayyıldız ayrıca, üç telli bağlamada eser icrasını Ramazan Güngör'ün üç telli bağlamasıyla misket düzenini sadece 'Ağır Zeybek (Misket)' isimli ezgide kullandığını belirtir (2013, s. 99).

Bu yörelerin yanı sıra, Taşeli, Kütahya, Balkanlar ve Orta Anadolu yöresinde de bağlamada misket düzeni temelinde icraların olduğu bilinmektedir.

İlgili Araştırmalar

Bu araştırma, bağlamada düzenlere ilişkin üretilmiş olan çalışmalarla ilintilidir. Literatürde oldukça az sayıdaki çalışmanın arasında, Yılmaz'ın (2015), "Makam, çok seslilik ve yöresel tavırlar kapsamında bağlamada düzenler" ismini taşıyan yüksek lisans tezi oldukça önemlidir. Yılmaz, bu çalışmasında, basit çok sesliliğin temel unsurları ile düzenler arasındaki bağlantıyı ve düzen makam ilişkisini öğretim elemanlarının görüşleri aracılığıyla incelemiştir. Araştırma sonucunda, farklı çalgıların geleneğinde bulunan çok sesli yapıların düzenlerin oluşmasında ve bağlamaya yansımada büyük etkileri olduğunu, düzenlerin karar sesleri ile Türk Müziği makamlarının karar sesleri arasında paralellik olduğunu vurgulamıştır.

Misket tel düzeninde icra edilen misket türküler üzerine yapılan bir çalışmada, konuya ilişkin özellikle makamsal boyutta veriler sunmaktadır. Delen'in (2012), 'TRT TSM Repertuarında bulunan evç makamındaki türküler ile TRT THM Repertuarında bulunan misket ayağındaki (dizisindeki) türkülerin makamsal-teknik yönden incelenmesi' isimli yüksek lisans tezi çalışmasında, bu iki örneklemin birbiri ile olan ilişkilerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Araştırmamız, aynı zamanda, "bağlamada düzenler ile ilgili yazılmış metodolojik ürünler" arasında Kurt (1989) ve Akdağ'ın çalışmaları ile doğrudan ilgilidir. Akdağ (2012), 'Bağlamada düzenler ve tezene tavırları' isimli çalışmasında, birçok düzeni tablolaştırılarak bağlama klavyesi üzerinde perdelerin tanıtılmasını ve bazı misket türkülerin düzene uygun bir notasyonla aktarılmasını sağlamıştır. ,

Çalışmanın Amacı

Bağlamada misket düzeni temelinde ve özelinde hazırlanmış herhangi bir çalışmaya literatürde rastlanmamış, "Türkiye'deki lisans seviyesindeki mesleki müzik eğitim kurumlarındaki bağlama/saz derslerinde misket düzeni

öğretiminin mevcut durumu nasıl betimlenebilir? problemi doğrultusunda ve aşağıda belirlenen alt problemler çerçevesinde araştırmamız şekillenmiştir:

1. Bağlamada/Sazda misket düzenini öğretmenin öğrenciye olan katkıları hakkında akademisyen görüşleri nelerdir?
2. Türkiye’de mesleki müzik eğitimi kurumlarında lisans seviyesinde bağlama/saz öğretiminde misket düzeni öğretimine/ıcrasına ayrılan ders saati süresi ne kadardır?
3. Akademisyenler misket düzeninin öğretimi için öğrencide bulunması gereken hazırbulunuşluk düzeyine ilişkin hangi görüşlere sahiptirler?
4. Akademisyenlerin misket düzenini işledikleri bağlama/saz derslerinde kullandıkları öğretim yöntem-teknikleri ve materyalleri nelerdir?
5. Akademisyenler misket düzeninin mevcut metodolojik durumu, mevcut yazılı materyallerine ilişkin neler düşünmektedirler?
6. Akademisyenlerin misket düzenini öğretirken kullandıkları ilk beş eser nedir ve bu eserlerin öğretim sıralaması akademisyenlerce hangi ölçütlerle belirlenmektedir?

Yöntem

Araştırmanın modeli

Araştırma, nitel paradigma doğrultusunda hazırlanan bir durum çalışmasıdır. "Durum çalışması deseni (...) nasıl ve niçin sorularını temel alarak, araştırmacının kontrol edemediği bir olgu ya da olayı derinliğine incelemesine olanak sağlar" (Yıldırım ve Şimşek, 2011). McMillan’a (2004) göre de, durum çalışması bir ya da birden fazla olayın, programın, sosyal gurubun, topluluğun bireylerin ya da diğer sınırlı sistemlerin derinlemesine analiz edilmesidir. Bu çalışmada durum, Türkiye’de bünyesinde lisans seviyesinde mesleki müzik eğitimi birimlerini barındıran yirmi farklı üniversitede misket düzeninin öğretimidir. Bu birimlerde görev yapmakta olan otuz akademisyenden oluşan araştırma grubu görüşleri aracılığıyla misket düzeninin bağlama derslerindeki öğretim süreçlerinde ele alınma durumu çeşitli yönleri ile betimlenmeye çalışılmıştır.

Araştırma grubu ve özellikleri

Araştırma grubunda yer alan katılımcılar, Türkiye’de yirmi farklı üniversitenin lisans seviyesinde mesleki müzik eğitimi birimleri olan konservatuvarlar, güzel sanatlar fakülteleri müzik bölümleri ve eğitim fakültelerinin müzik eğitimi bölümlerinde bağlama/saz derslerini yürütmüş/yürütmekte olan akademisyenlerdir (n: 30).

Tablo 1. Çalışmada Yer Alan Akademisyenlerin Künye ve Demografik Bilgileri

Kurumu	Yaş	Mesleki kademi(yıl)	Lisans eğitimi aldığı MME Kurumu Türü	En son mezun olduğu eğitim programı:	Akademik ünvanı	Bağlama ıcracılığında toplam süre (yıl)	Bağlama eğitimciliğinde toplam süre (yıl)	Kurumdaki bireysel çalgı bağlama ders saati
Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı*	41	18	Kons.	San. Yet.	Doç.	25	20	3+
Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Eğitim Fakültesi	33	7	G.S.F.	Y.l.	Arş. Gör.	15	8	1
Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi İcra Sanatları Fakültesi	39	5	MME K harici*	Dr.	Dr. Öğr. Ü.	25	2	3
Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi Müzik Bilimleri ve Teknolojileri Fakültesi	52	36	MME K harici*	Dr.	Doç. Dr.	40	30	3
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi	40	17	Kons.	Y.l.	Öğr. Gör.	25	20	1
Bolu İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi	44	22	Eğt. Fak.	Dr.	Dr. Öğr. Ü.	27	7	1
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi	36	7	Eğt. Fak.	Lis.	Öğr. Gör.	25	18	1
Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı	46	25	Kons.	Dr.	Doç. Dr.	25	16	3+
Denizli Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi	52	28	Eğt. Fak.	Lis.	Öğr. Gör.	40	21	1
Erzurum Atatürk Üniversitesi Eğitim Fakültesi	50	13	Eğt. Fak.	Dr.	Dr. Öğr. Ü.	25	15	1
Erzurum Atatürk Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuvarı	39	10	G.S.F.	Dr.	Doç. Dr.	23	19	3
Erzurum Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi	48	26	Eğt. Fak.	Dr.	Doç. Dr.	30	26	2
Gaziantep Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuvarı	55	32	Eğt. Fak.	Dr.	Dr. Öğr. Gör.	40	32	3+
İstanbul Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi	57	31	Eğt. Fak.	Dr.	Doç. Dr.	50	15	1
İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı	48	23	Kons.	Dr.	Prof.	40	26	3+
İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı	54	26	Kons.	Dr.	Prof. Dr.	38	34	3+
İzmir Ege Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı	48	26	Kons.	Dr.	Dr. Öğr. Gör.	40	29	3+
İzmir Ege Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı	44	20	Kons.	Dr.	Doç. Dr.	40	25	3+
İzmir Ege Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı	51	27	Kons.	Dr.	Doç. Dr.	30	27	3+
İzmir Ege Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı	50	32	Kons.	Y.l.	Öğr. Gör.	40	30	3+
İzmir Ege Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı	53	22	Kons.	Y.l.	Öğr. Gör.	40	25	3+

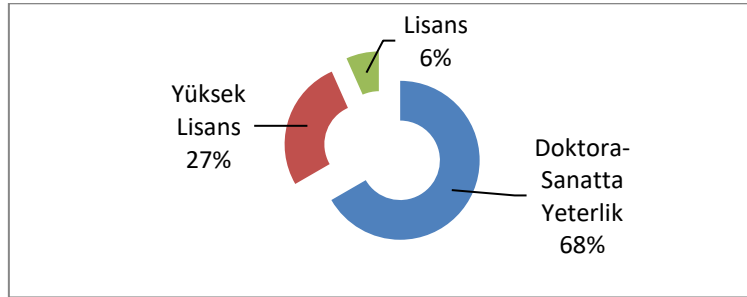
Kars Kafkas Üniversitesi Devlet Konservatuvarı	48	23	Eğt. Fak.	Y.l.	Öğr. Gör.	37	30	2
Kars Kafkas Üniversitesi Devlet Konservatuvarı	31	10	G.S.F.	Dr.	Dr. Arş. Gör.	18	10	3+
Kırıkkale Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi	57	33	Eğt. Fak.	San. Yet.	Dr. Öğr. Ü.	45	31	1
Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Fakültesi	46	18	Eğt. Fak.	Dr.	Doç.	25	20	1
Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Fakültesi	33	11	Eğt. Fak.	Dr.	Dr. Öğr. Ü.	27	19	1
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi	35	12	Eğt. Fak.	Y.l.	Öğr. Gör.	25	7	1
Sakarya Üniversitesi Devlet Konservatuvarı	41	16	Kons.	Y.l.	Öğr. Gör.	36	18	3
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi	47	20	G.S.F.	Y.l.	Öğr. Gör.	33	20	2
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi	53	16	Eğt. Fak.	Dr.	Prof. Dr.	45	31	1

* Öğretim elemanı/üyleri sıralaması alfabetiktir akademisyen rumuzları/kodları, görüşme sırası ya da bu tablodaki sıralama ile ilintili değildir.

** Lisans eğitimini mesleki müzik eğitimi kurumlarından farklı bir kurumda gerçekleştirmişlerdir.

Araştırma grubunda (n: 30) yer alan akademisyenlerin yaş aralığı 31-57'dir. 30-39 yaş aralığında 7, 40-49 yaş aralığında 12 ve 50-59 yaş aralığında 11 akademisyen vardır. Akademisyenlerin yaş ortalaması, 45.7'dir. Araştırma grubunun mesleki kıdem yıllarına ilişkin veriler incelendiğinde, araştırma grubunun (n: 30) yarısından fazlasının alandaki hizmetinin 20 yıldan fazla olduğu (n: 17) görülmektedir. Çalışmada yer alan akademisyenlerin mesleki kıdem ortalaması, 20. 4 yıldır.

Araştırma grubunda yer alan akademisyenlerin %43'lük bölümü eğitim fakültesi lisans mezunudur (n: 13), ve konservatuvar mezunları %37'lik bir dilimi kapsamaktadır (n: 11). Güzel sanatlar fakültesi mezunları % 13'lük bir dilimdedir (n: 4). Çalışmada yer alan 2 (iki) akademisyen ise lisans eğitimlerini mesleki müzik eğitimi kurumları haricindeki fakültelerde tamamlamışlardır.

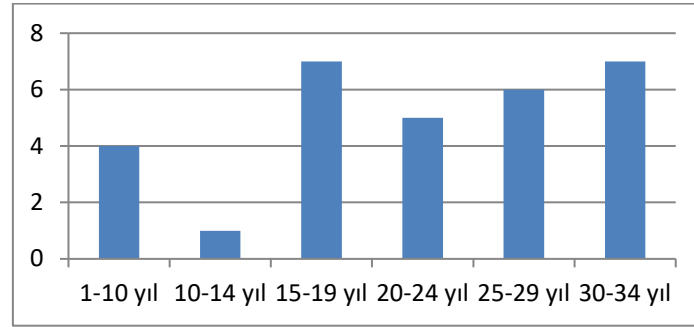
Grafik 1. Araştırma grubunun mezun olduğu son eğitim programı

Araştırma grubunda doktora/sanatta yeterlik programı mezunu akademisyen sayısı 20, yüksek lisans mezunu sayısı 8, ve lisans mezunu sayısı ise 2'dir. Çalışmada yer alan akademisyenlerin lisansüstü eğitime sahip olma oranı %95, 'doktora/sanatta yeterlik' derecesine sahip olan akademisyenlerin oranı %68'dir.

Araştırma grubunda yer alan akademisyenler kendi kurumlarında, %30'luk bir oranda Doç./Doç. Dr. (n: 9), %30'luk bir oranda Öğretim görevlisi (n: 9) ve %20'lik bir oranla Dr. Öğretim Üyesi kadrolarında (n: 6) çalışmaktadırlar. Geri kalan %20'lik kısımdaki araştırma grubu üyeleri, Dr. Araştırma Görevlisi, Dr. Öğretim Görevlisi ve Araştırma Görevlisi olarak çalışmaktadırlar.

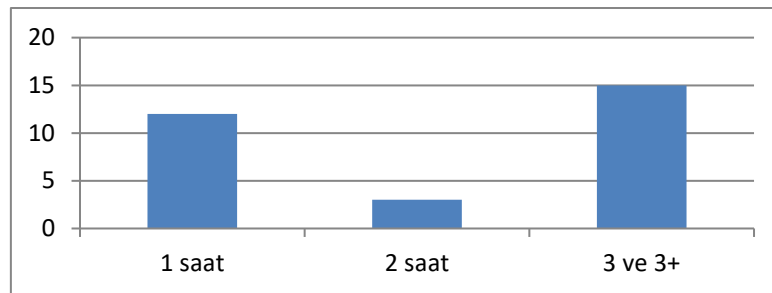
Araştırma grubu üyelerinin lisans eğitimleri sürecindeki çalgılarına ilişkin verilerin yer aldığı tabloda görüldüğü üzere, bağlama nicelik olarak oldukça yüksek bir değere sahiptir (n: 23). Bağlamayı, piyano (n: 2) ve keman (n: 1) takip etmektedir. Bunun dışında bir akademisyen, bağlamanın ana çalgı olarak yer almadığı kurum/enstitülerden mezun olduğunu (keman, piyano), bir akademisyen keman çalgısını, bir akademisyen de keman, bağlama çalgılarını icra ederek mezun olduğunu belirtmiştir.

Araştırma grubunda yer alan akademisyenlerin bağlama icracılıklarını sürdürdükleri yıllara ilişkin elde edilen verilere göre, toplam icracılık süreleri 15 yıl ve 50 yıl arasındadır. Bağlama icracılığında toplam tecrübe yıllarının ortalaması 32,46 yıldır. Akademisyenler, daha çok 25-29 yıllık bir tecrübeye sahiptir (n: 10), bu grubu 40-44 yıl arası tecrübeye sahip olanlar (n: 8) takip etmektedir.

Grafik 2. Araştırma grubunun bağlama çalgısı eğitimciliğinde geçirdiği süre (yıl)

Araştırma grubunda yer alan akademisyenlerin bağlama çalgısının eğitimini verdikleri yıllara ilişkin yukarıda belirtilen tablo incelendiğinde akademisyenlerin bağlama eğitimciliğinde ortalama 21.03 yıllık bir ortalamaya sahip oldukları görülmektedir. Araştırma grubunda en çok 30-34 yıl (n: 7) ve 15-19 yıl (n: 7) aralıklarında bağlama eğitimciliği yapmış akademisyenler yer almaktadır.

Grafik 3. Araştırma grubunda yer alan akademisyenlerin kurumlarında verilen haftalık bireysel bağlama çalgısı derslerinin sayısı

Araştırma grubunda yer alan akademisyenlerin kurumlarında görev yaptıkları bölümlerde verilen bireysel çalgı bağlama derslerinin haftalık sayıları incelendiğinde, haftalık 3 ve 3'ten fazla bağlama dersi (n: 15) olan birimlerin sayısı daha fazladır, onu haftalık bir saat bağlama dersi olan birimler izlemektedir (n: 12).

Veri toplama araçları

Araştırmada veriler, araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış sorulardan oluşan görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Bağlama/saz eğitimi alanında, uzman 3 (üç) doçent tarafından geçerlik-güvenirlilik açısından kontrol edilmiştir. Bu yarı yapılandırılmış görüşme formunun kullanılarak gerçekleştirildiği görüşmeler çoğunlukla yüz yüze olmak üzere, telefonla, görsel teknolojik imkanlarla ve az sayıda olmak üzere e-posta aracılığıyla kayıt altına alınmıştır.

Verilerin analizi

Verilerin analizinde, içerik analizi yöntemi kullanılmış, akademisyenlerden elde edilen cümlelerin kodlanmasının ardından bu cümleler belli temalarla kategorize edilmiştir. Kodlama işleminin uzman grubu tarafından da yapılması sağlanarak elde edilen sonuçlar benzerlik ve farklılıklar açısından karşılaştırılmıştır. Karşılaştırmalarda görüş birliği ve görüş ayrılığı sayıları tespit edilmiş, araştırmacının güvenirliliği Miles ve Huberman’ın (1994, s. 64) formülü (Güvenirlilik = Görüş Birliği/ görüş birliği + görüş ayrılığı) kullanılarak hesaplanmıştır. Araştırmanın güvenirlilik hesaplaması sonucu % 92 olarak belirlenmiştir.

Bulgular ve Yorumlar

Bağlamada/Sazda Misket Düzenini Öğretmenin Öğrenciye Olan Katkıları Hakkında Akademisyen Görüşlerinin Belirlenmesi

Araştırma grubuna, misket düzeninin öğrenciye olan katkılarına ilişkin görüşlerini belirlemeye yönelik aktarılan sorunun cevaplarından elde edilen veriler aşağıdaki gibi tablolaştırılmıştır:

Tablo 2. Misket düzenindeki icrannın öğrenciye olan katkıları hususunda akademisyen görüşlerinin temaları ve frekansları

Görüşler	Akademisyenler	f
1 Diğer tel düzenlerindeki icraya olumlu yönde etkisi vardır	U1, U2, U4, U5, U6, U10, U12, U13, U15, U17, U18, U23, U25, U26, U27.	15
2 Öğrencide icra becerilerinin gelişmesinde ve icra çeşitliliğinin sağlanmasında işe koşulması gerekir	U1, U2, U3, U4, U5, U6, U9, U10, U12, U15, U18, U19, U25.	13
3 Öğrencinin pozisyon algısını geliştirmesine, farklı pozisyonları kullanabilmesine ve farklı kombinasyonlar üretmesine etkisi vardır	U1, U2, U4, U5, U6, U8, U9, U13, U15, U23, U25, U26.	12
4 Eserin doğru tel düzeninde icrası noktasında müzikaliteye doğrudan etki eder	U5, U6, U9, U10, U13, U18, U19, U20, U21, U23, U24, U25.	12
5 Öğrencinin farklı bir bakış açısı ve farkındalık kazanmasında katkısı vardır	U1, U9, U10, U12, U15, U17, U20, U21, U24, U25, U26.	11
6 Tınısı nedeniyle dolgun bir duyum sağladığından duyum ve ahenk zenginliği yaratabilen bir kapasiteye sahiptir	U1, U2, U5, U7, U9, U15, U23, U24, U26.	9
7 Öğrencinin perde hakimiyetini geliştirmekte bu yöndeki kondisyonunu arttırmaktadır	U3, U5, U8, U9, U15, U18, U19, U23, U26.	9
8 Tel seçiş ve geçiş becerileri ile üç tel grubunu kullanabilme becerilerinin gelişiminde etkisi vardır	U4, U6, U8, U13, U15, U17, U25, U26.	8
9 Öğrencinin farklı armonik yapıları çok sesliliğe ilişkin duyum becerilerini arttırmaktadır	U1, U2, U4, U12, U15, U23, U26.	7
10 Makamı, makamsal yapıları daha rahat tanımladıkları, yetkin bir makamsal icrada öneme sahiptir	U8, U10, U12, U18, U21, U23, U26.	7
11 Öğrencinin transpozisyon becerilerinin gelişimine etkisi vardır	U3, U11, U13, U17, U19, U26.	6
12 Sağ el ve sol el teknik becerilerinin gelişiminde etkisi vardır	U4, U6, U13, U16, U18, U26.	6
13 Öğrencinin deşifre becerilerinin gelişiminde katkısı olmaktadır	U6, U8, U13, U16, U18, U19.	6
14 Öğrencinin mental gelişiminde doğrudan etkilidir	U1, U2, U9, U24, U25.	5
15 Başparmak kullanma becerisini artırır	U8, U26.	2

Bu alt probleme ilişkin elde edilen verilerden oluşturulan temalar arasında ilk sırada "**Diğer tel düzenlerindeki icraya olumlu yönde etkisi vardır**" kategorisi (n: 15) yer almıştır. Araştırma grubu misket düzenini öğrenmenin ve icra etmenin diğer düzenlerdeki icraya olumlu etkisi olduğunu düşünmektedir. Bu kategoride yer alan bazı görüşler şu şekildedir:

"Deşifre edebilme ve çalma rahatlığı sağladığı için diğer düzenlerdeki icra becerilerine de etkisi olduğunu söyleyebiliriz, deşifre ve nota okuma yönünde bu daha çok ortaya çıkar, pozisyon ve tel seçimi ile ilgili becerileri burada kazanır ve **diğer düzenlerdeki icrayı olumlu yönde etkiler**" (U6).

Oluşturulan temalar arasında "**Öğrencide icra becerilerinin gelişmesinde ve icra çeşitliliğinin sağlanmasında işe koşulması gerekir**" kategorisi (n: 13) ikinci sırada yer almıştır. Bu kategoride yer alan bazı görüşler şu şekildedir:

"Düzenle birlikte yapılan icra ile geleneksel **icrayı kuvvetlendirir** bu da bütün tavırlara yansır. (...) **Müzikalitenin** artışı yönündeki etki daha fazla olacaktır" (U19).

"(...) **üç teli de kullanma becerisi**, üç teli de birbiriyle **farklı kombinasyonlar**la kullanma becerisi kazanmasını sağlıyor. **Çok seslilik** anlamında ise bir duyum becerisi sağlıyor, **yorum becerisi** kazandırıyor. Bununla birlikte teknik manada ise özellikle sağ el(tezene tutan el) tekniği anlamında büyük katkı sağlıyor" (U4).

Araştırma grubuna göre; misket düzeninin "**Öğrencinin pozisyon algısını geliştirmede, farklı pozisyonları kullanabilme ve farklı kombinasyonlar üretmesine etkisi vardır**" (n: 12). Bazı akademisyen görüşleri şu şekildedir:

"Öğrenciye, **farklı bakış açısı** kazandırıyor. Onun alışık olduğu durumdan çıkarıp **farklı pozisyonları** kurabileceği **farklı bir tınıyı** duyabileceği bir ortam yaratıyor, aynı zamanda, düşünme gücünü tetikliyor öğrencide" (U1).

"**Pozisyonlarda** da yine bağlama düzeninde olduğu gibi öğrenci, pozisyonları bu düzende daha rahat görebiliyor ve öğrenebiliyor" (U5).

"(...) **performans ve teknik beceriler** bakımından da olumlu etkileri vardır, değişik **pozisyonlarda** çalabilmeye, (...) **nota okumaya** da daha olumlu etkisi vardır" (U6).

"**Eserin doğru tel düzeninde icrası noktasında müzikaliteye doğrudan etki eder**" (n: 12) kategorisinde misket düzeninin öğrencinin müzikalite gelişimine olan etkisine odaklanan cümleler elde edilmiştir.

"(...) bireyin **müzikalitesini ve teknik becerilerini** artırır, (..) Özellikle misket düzeninde **evç** türkülerin daha güzel nasıl seslendirileceğinin farkına varıyor öğrenci. (...) *(Bu düzendeki, y.n.)*hâkimiyeti bireye **icra** yönünden **notasyon** yönünden bir katkı sağlıyor" (U18).

"Müzikalite anlamında **müzikal ifadeyi güçlendirir**. Mesela, bir misket ezgiyi alıp la sesi üzerinden çalarsanız ezginin müzikal yönüne zarar veriyorsunuz (...) Bağlamadaki tellerin akort yoluyla uygun hale -ezgiye uygun hale- getirilmesiyle müzikal yön gelişiyor, kendine has bir müzikal ifadeyi doğurduğu için düzen anlayışı, öğrencinin müzik kalitesinin geliştirilmesi bakımından çok önemli" (U6).

"**Öğrencinin farklı bir bakış açısı ve farkındalık kazanmasında katkısı vardır**" (n: 11) kategorisi beşinci sırada yer almıştır. Bu kategoride yer alan cevaplardan bazıları aşağıdaki gibidir:

"Bir tını, değişik bir ton duyması bakımından bir katkısı olabilir" (U7).

"Misket düzeni ile ilgili ortaya çıkan **farklı tınları ve armonilerle** ilgili sadece bir işitsel beceri ve donanım kazandığımı söyleyebilirim" (U2).

"Ayrıca farklı kullanım zenginliklerinin farkına varır bağlamada dokunulan keşfedilenler her perde ufkunu genişleten bir şeydir, onu bir derya gibi düşünürseniz o deryanın bir noktasına daha nüfuz etmiş olacaktır misket düzen öğrenerek" (U10).

"Daha önce kullanmadığı bir şeyle karşılaşılıyor. Burada (üst tel grubunu, y.n) fa diyeze akortluyoruz ve karar sesi burası oluyor. Farklı bir çalım, pozisyon mantığı olduğunu algılıyor her şeyden önce. Öncelikle bir çeşitlilik sağlıyor (...) Öyle olunca, öğrenci yeni bir çalım alanı oluşturmuş oluyor öğrenci. Bu yönden farklı bir bilinç elde edince diğer düzenlerdeki icrasında farklı bir bakış açısı kazanıyor" (U15).

Ayrıca akademisyenlerden elde edilen verilere göre, "Tınısı nedeniyle dolgun bir duyum sağladığından duyum ve ahenk zenginliği yaratabilen bir kapasiteye sahip" (n: 9) olan misket düzeni, "Öğrencinin perde hakimiyetini geliştirmekte ve bu yöndeki kondisyonunu arttırmaktadır" (n:9) ve "Tel seçiş ve geçiş becerileri ile üç tel grubunu kullanabilme becerilerinin gelişiminde etkisi vardır" (n: 8). Misket düzeni, ayrıca, "Öğrencinin farklı armonik yapılara çok sesliliğe ilişkin duyum becerilerini arttırmaktadır" (n: 7) ve "Makamı, makamsal yapıları daha rahat tanımda-anlamlandırmada, yetkin bir makamsal icrada öneme sahiptir" (n: 7.).

Türkiye'de Mesleki Müzik Eğitimi Kurumlarında Lisans Seviyesinde Bağlama/Saz Eğitiminde Misket Düzeni Öğretimine/İcrasına Ayrılan Ders Saati Süresinin Belirlenmesine İlişkin Bulgular

Araştırma grubuna yöneltilen "Lisans evresi, bağlama eğitimi sürecinizde, misket düzeni öğretimi, aralıklı-aralıksız ne kadarlık bir zamanı, süreyi kapsıyor?" sorusuna verilen cevaplardan elde edilen verilerle oluşturulan tablo aşağıdaki gibidir:

Tablo 3. MMEK'lerdeki bağlama derslerinde Misket düzenindeki çalışmalara ayrılan ders saati süreleri

Akademisyenin Cevabı (ders saati/dönem-yarı dönem/ bir eğitim yılı)	Hafta Karşılığı	Akademisyenlerin kodları	Akademisyenin bölümündeki haftalık bireysel bağlama ders saati	Ders Saati Karşılığı	n	f
1 "Bir yarım güz/bahar dönemi"	7	U5, U6, U8, U15.	1	7	4	8
		U10, U13, U24, U26.	3, (3+)	21(+)	4	
2 "Bir öğretim yılı içerisinde bir ay"	4	U23, U14, U27.	1	4	3	5
		U12, U18.	3, (3+)	12+	2	
3 "Bir güz/bahar dönemi içerisinde iki ay"	8	U16	1	8	1	2
		U7	3	24	1	
4 "Bir öğretim yılı içerisinde iki ay"	8	U11	3	24	1	1
5 "Bir güz/bahar döneminde bağlama düzeni ile birlikte paylaşarak"	7	U4	1	7	1	1
6 "Bir-iki ders"	1	U17	2	2	1	1
7 "Dört ders"	2	U19	2	4	1	1
8 "Üç ayı bulabiliyor"	12	U21	3	36	1	1

Tablo incelendiğinde, araştırma grubunun misket düzenine, aralıklı ya da aralıksız olarak, en az 2 en fazla 36 ders saati; haftalık bazda ise en az 1, en fazla 12 haftalık bir süreyi ayırdığı görülmektedir.

Akademisyenlerin Misket Düzeninin Öğretimi İçin Öğrencinin Bulunması Gerektiği Hazırbulunuşluk Düzeyine İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesine İlişkin Bulgular

Araştırma grubuna yöneltilen "Misket düzeni öğretimine başlamadan önce öğrencinin hangi davranışları yerine getirmesi ve hangi hazırbulunuşluk özelliklerine sahip olması gerekmektedir?" sorusuna verilen cevaplardan bazıları aşağıdaki gibidir:

Tablo 4. Misket düzeninin öğretimi için gerekli hazırbulunuşluk özelliklerine ilişkin elde edilen verilerin temalandırılması

Görüşler	Akademisyenler	f	
1	Perdelerin yerlerini bilmesi ve perde hakimiyetinin olması gerekmektedir	U1, U3, U7, U8, U9, U10, U12, U15, U17, U18, U19, U23, U24, U27.	14
2	Pozisyon kavramına aşina olması bu konuda asgari düzeyde bir hazırbulunuşluğu olması gerekir	U1, U3, U4, U5, U6, U8, U9, U11, U12, U13, U18, U20, U23, U26.	14
3	Temel bağlama teknikleri ile icra becerilerinin olması gereklidir	U2, U3, U5, U6, U7, U10, U15, U17, U19, U20, U22, U23.	12
4	Sağ sol el koordinasyonunu temel düzeyde sağlayabilmelidir	U2, U3, U4, U5, U6, U10, U13, U14, U17, U19, U20.	11
5	Tel geçişlerinde ve telleri ayırt etmede asgari düzeyde hâkimiyeti olmalıdır	U4, U7, U8, U9, U15, U17, U18, U20, U23, U26, U27.	11
6	Belli/bazı yöresel çalım stillerini icra edebilmelidir	U2, U9, U12, U13, U15, U16, U17, U26.	8
7	Temel başparmak kullanma becerisine haiz olmalıdır	U5, U13, U23, U26.	4
8	Temel deşifre, solfej ve transpozisyon becerisine sahip olmalıdır	U7, U9, U14, U22.	4
9	Önce bozuk düzenini kavramış ve bu düzene hakim olması gereklidir, bozuk düzeni bir ön şarttır	U1, U6, U26.	3
10	Misket tel düzeni ile doğrudan ilgili makamlar hakkında duyuma sahip olmalıdır	U21, U22, U26.	3
11	Akort yapabilme becerisine sahip olması gerekir	U6	1

Akademisyen görüşlerine göre, misket düzeni öğretimine başlamadan önce öğrencinin yerine getirmesi gereken davranışlar ve hazırbulunuşluk özelliklerine ilişkin elde edilen veriler kategori edildiğinde ilk sırada, **"Perdelerin yerlerini bilmesi ve perde hâkimiyetinin olması gerekmektedir"** (n: 14) kategorisi yer almaktadır. Bu kategoride yer alan bazı görüşler şu şekildedir:

"Bir defa tellerdeki **perde yerlerini** hakikaten iyi bilmeli. Tellerin kendi grupları içerisinde ve arasında nasıl değişime uğradığı kestirebilecek yetide olmalı (...)bağlamanın perdelerini hakikaten öncelikle içselleştirmeli" (U1).

"Bir kere **klavyeyi kesin tanımış olması**, klavyedeki bütün seslerin 1. 2. ve 3. tel üzerindeki seslerini yerlerini biliyor olması gerek" (U12).

"Öncelikle enstrümanını iyi tanıması **perdeleri ve notaların yerlerini iyi bilmesi** parmak hareket gelişiminin belli seviyede olması gerekiyor ki misket düzende verimli bir çalışma ortaya çıkabilsin" (U17).

"Misket düzen öğretimine başlamadan önce öğrencinin; sazının klavyesinde yer alan bütün **perdeleri tanıyor** olması, farklı dizileri farklı düzenlerde **yatay ve düşey olarak** elde edebiliyor olması gerekiyor" (U8).

İkinci sırada karşımıza çıkan kategori ise, **"Pozisyon kavramına aşina olması bu konuda asgari düzeyde bir hazırbulunuşluğu olması gerekir"** (n: 14) kategorisidir. Bu temelde bazı görüşler şu şekildedir:

"Pozisyon bilgisi olması, parmak numarası tel numarası tezene vuruşları tarzında **temel bilgilere haiz olması, perdeler ve teller arası geçiş** konusunda teknik bir beceriyi elde etmiş olması gerekir" (U13).

Üçüncü sırada yer alan kategori ise, **"Temel bağlama teknikleri ile icra becerilerinin olması gereklidir"** (n: 12) kategorisidir. Bu kategoride yer alan akademisyen görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

"Temel bağlama çalma, bağlanmayı kullanma **becerilerini** tamamlamış bir öğrenci ile bunu düşünebiliriz zaten. Bağlamanın temel düzeyini **başlangıç düzeyini tamamlamış** olması gerekir. Temel bağlama yeterliklerini

kazanacak, belli bir hâkmiyeti oluşturacak, koordinasyonla ilişkili klavye üzerindeki eli ilgili temel becerileri kazanmış olması gerekmektedir" (U2).

"Bağlamada öncelikle **telleri tanınması** gerekmektedir. Ben **bozuk düzende** başlatıyorum birçok kaynak ve kişinin yaptığı gibi **alt telde yeterlikleri sağladıktan sonra** orta tele geçmiş olması gerekiyor" (U23).

Araştırma grubuna göre; öğrenci ayrıca, "**Sağ-sol el koordinasyonunu temel düzeyde sağlayabilmelidir**" (n: 11) ve "**Tel geçişlerinde ve telleri ayırt etmede asgari düzeyde hâkmiyeti olmalıdır**" (n: 11). Bu kategorilerdeki bazı görüşler ise aşağıdaki gibidir:

"**Sağ el- sol el koordinasyonu** ve eller arasındaki farklılıkları algılayabilme potansiyeli olması gerekiyor. Bir **müzikal anlatım seviyesine** gelmesi gerekiyor öğrencinin ki ben misket düzenine geçebileyim" (U14).

"Özellikle teller arasında yoğun bir geçişin trafiğinin olduğu bu düzen için **sağ el ve sol el koordinasyonunun** iyi durumda olması gerekiyor" (U13).

"Gerek **tel geçkilerini** yapabilecek bir hazırbulunuşluğa sahip olması gerek de **üç telde ayrı ayrı hakimiyet** anlamında bir şeyler yapmış olması gerekiyor" (U15).

"Enstrümanı iyi tanımalı **tüm tellerdeki perdeleri isimlerini bilmeli**, ajilitesinde belli bir gelişmişlik olmalı parmaklarını açabilmeli üçüncü ve dördüncü parmakları orta telde iyi konumlandırabilmeli, kullanabilmeli. (...) **telleri de seçebilmeli. Sol el teknikleri** için parmak sıralamasında belli bir oturmuşluk olmalı (...) " (U19).

"(...)doğru duruş ve tutuş ile ilgili bir problem yaşamıyoruz, teknik manada **sağ el sol el koordinasyonunun** birbirini destekler nitelikte olması gerekiyor, tel geçişlerinde üç teli de birlikte kullanan bir düzen olarak, burada **tel geçişlerini temiz yapıyor olması gerekiyor** ya da en azından böyle bir hazırbulunuşluğa sahip olması gerekiyor. Düzen değiştiği anda pozisyon değişikliği için **pozisyon hazırbulunuşluğu** da olması gerekir" (U4).

Ayrıca, araştırma grubuna göre misket düzenini öğrenmeye başlayacak öğrenci "Belli/bazı yöresel çalım stillerini icra edebilmelidir" (n: 8). Fakat bu hususta, aynı görüşte olmayan akademisyenler olduğu gibi (U24, U18), sadece Zeybek ya da sadece Karadeniz tezene kalıbını öğrencinin icra etmiş olmasının yeterli olacağını ifade eden akademisyenler de olmuştur. Bu konuda herhangi bir görüş birliği yoktur.

Ayrıca akademisyenlere göre, öğrenci; "Temel başparmak kullanma becerisine haiz olmalıdır" (n: 4), "Temel deşifre, solfej ve transpozisyon becerisine sahip olmalıdır" (n: 4), "Önce bozuk düzenini kavramış ve bu düzene hakim olmalıdır" (n: 3), "Misket tel düzeni ile doğrudan ilgili makamlar hakkında duyuma sahip olmalıdır" (n: 3)

Akademisyenlerin Misket Düzenini İşledikleri Bağlama/Saz Derslerinde Kullandıkları Öğretim Yöntem - Teknikleri ve Materyallerinin Belirlenmesine İlişkin Bulgular

Araştırma grubuna yöneltilen "Misket düzeninde işlediğiniz derslerde kullandığınız öğretim yöntemleriniz ve materyallerin nelerdir? Derslerinizdeki çalışmalarınız nasıl şekilleniyor? Sorusuna verilen cevaplardan bazıları aşağıdaki gibidir:

Tablo 5. Akademisyenlerin Misket düzenindeki derslerini işlerken kullandıkları öğretim yöntemleri, teknikleri ve öğretim süreçlerinin içerikleri/özelliklerine ilişkin temalar ve frekansları

Akademisyenlerin Misket düzenindeki derslerini işlerken kullandıkları belirttikleri öğretim yöntemleri, teknikleri ve öğretim süreçlerinin içerikleri/özellikleri	Akademisyenler	f	
1	Öğretim sürecini eser temelli yaklaşımlarla sürdürmek	U1, U2, U9, U12, U13, U17, U19, U20, U22, U23, U26, U27.	12
2	Dizi, gam çalışmaları yaptırmak	U2, U3, U5, U12, U17, U21, U23, U27.	8
3	Özellikle üst tel kullanımıyla birlikte temel pozisyonların egzersizler/etütler yoluyla çalışılması	U1, U5, U11, U18, U21.	5
4	Kendi egzersiz ve etüdünü üretmek/yazmak	U3, U11, U18, U23, U26.	5
5	Derste ilgili düzende usta icracıların videolarını izlettirmek ve bunları ders öncesi ve sonrasında ödevlemek	U4, U6, U7, U12, U19.	5
6	Kendi icrasını öğrenciye video kaydı yaptırarak kaydı ödev vermek	U6, U16, U17, U18, U20.	5
7	Öğretmenin dersten önce icra edilecek eserleri uygun notasyonlar halinde hazırlaması	U7, U13, U18, U20, U24.	5
8	Ders öncesi sonrası ve sırasında ses kaydı dinletirmek/ödevlemek	U11, U13, U19, U20, U21.	5
9	Misket düzeni ile doğrudan ilgili makamlara ilişkin bilgileri sunuş yoluyla öğrencilere aktarmak	U15, U21, U22, U23, U26.	4
10	Öğretim sürecini egzersiz etüt ve eser temelli sürdürmek	U3, U6, U11, U18.	4
11	Derste deşifre yaptırmak	U7, U15, U18.	3
12	Başparmak çalışmaları yaptırmak	U2, U12, U26.	3
13	Eseri öğrenci ile birlikte icra etmeden önce etüt kullanmak/uygulamak	U3, U11, U18.	3
14	Eserlerin bazı seçilen kısımlarının egzersizleştirilmesi/etüt haline getirilmesi ve öğrenciye aktarımı	U1, U26.	2
15	Tel düzeninde perde düzenine yönelik çalışmalar	U24.	1
16	Öğrencilere kendi etütlerini yazmaları için ödevlendirme ve bunları derste icra etmelerini sağlama	U24.	1
17	Derste makamsal doğaçlama, taksim, açış örnekleri vermek	U26.	1
18	Ön ödev olarak ders öncesinde öğrenciye egzersizler vermek	U3.	1
19	Notasız/Kulaktan icra yöntemini kullanarak dersi yürütmek	U15.	1

Akademisyen görüşleri incelendiğinde elde edilen veriler temalandırılmış ve birinci sırada "**Öğretim sürecini eser temelli yaklaşımlarla sürdürmek**" (n: 12) kategorisi yer almıştır.

Bu kategoride yer alan görüşlerden bazıları şu şekildedir:

" (...)düzeni tanıtıyorum, basitten karmaşığa doğru anlatıyorum yine bu ilkeye dayalı bir eser sıralamasını geçiyorum. Eserler üzerinden devam ediyoruz, öğrenci klavyeyi tanıdıkça bu düzende çalabilecek düzeye geliyor" (U9).

"(...)eserlerin belli geçkileri üzerinde bazen fazlasıyla duruyoruz. Mesela, 'Bulut bulut üstüne' eserini geçiyorsak, ara nağmedeki **kısa süreli notaların bulunduğu motifi çok sık tekrar ediyoruz**. Buranın üzerinde özel duruyoruz. Yani eserin kendi içerisindeki o pozisyonu çalışmak. (...) O kısımları **pozisyonla** alma noktasında özellikle duruyoruz ve bunu bir egzersiz gibi kullanıyoruz" (U1).

"Misket düzeni için kullandığımız özel bir materyal yok. Misket düzenine uygun ve TRT repertuarına üzerinde düşünüldüğünde de Misket düzenine uygun notasyonu yapılmış eserlerin dışında bir malzeme kullandığımızı da söyleyemem. Sadece, misket düzeniyle ilgili çalışmalara başlayacağımızda öğrencinin özellikle üç numaralı üst teldeki akort değişiminden kaynaklı olarak durumu sezinlemesi için misket düzeni ve aslında kendi bağlı bulunduğu bir eksen var fa# kararlı olarak düşünülen ve do# aliterasyonu ile birlikte kullanılan sanki sabit bir **dizi** varmış gibi **o dizinin üst teldeki birkaç pozisyonuna başparmak yoluyla** nasıl kullanılabileceğine değiniyoruz. Onu da eserin içerisinde olduğu için değiniyoruz. Üst telin daha çok bir dem sesi bir karar sesi oluşturma katkısı varmış gibi dersin içeriği **o eser özelinde** oluşuyor olgunlaşıyor. Eseri seslendirme odaklı çalışıyoruz" (U2).

İkinci sırada yer alan kategori ise "**Dizi, gam çalışmaları yaptırmak**" (n: 8)'dir. Bu kategorideki akademisyenler, derslerinin başında genellikle dizi-gam çalışmaları yaptırmaktadırlar. Bazı görüşler şu şekildedir:

"Mesela **temel etütleri** perdeye hakim olması için eserlerin öncesinde kullanıyorum yani sıra bir **dizi** olarak inip çıkabilmesi becerisini sağlayabilmeli en azından. (...) bol bol temel dizilerde sekiz ses yukarıya gidip tekrar tonik sese geri dönmek kaydıyla bazı egzersizler **ön etütler** perdelere ve düzene alışması için **ödev** olarak veriliyor, derste bunlar için ön çalışmalar yapılıyor. Ondan sonra **eserler** geçiliyor" (U3).

"Bu düzenin makamını belli etmek için inici çıkıcı **bir gam çalışması** yaparız. Ufak ufak temrinler yaparız. Makamın aldığı değiştirici sesler vardır, do natürel gibi. Bunlardan sonra yavaş yavaş çalımı kolay olan türkülere geçiyoruz. Ankara Misket türküsü gibi işte. Zaman içerisinde tavırlarla da bütünleşerek ilerleyip gidiyor" (U21).

"Öncelikle düzeni anlatıyorum hangi ses hangi tel nasıl akortlanacak? Sonra o düzen üzerinde **dizi çalışması** yaptırıyorum. Örneğin, misket düzeninde bir **evç dizisi** yaptırıyorum. Bu düzendeki tel geçişlerini ve düzende basılan kullanılan perdelere alışkın olmasını sağlamak amacıyla diziler veriyorum. (...) **kısa alıştırma** oluyor onları veriyorum sonra eserlere geçiyorum." U23.

"Tezene tutan elin tel değişikliklerinde olabildiğince temiz geçişlerine dikkat ediyoruz, buna ilişkin küçük **etütlerimiz var bir diziyi kapsayan**" (U11).

Üçüncü ve dördüncü kategoride sırasıyla yer alan "**Özellikle üst tel kullanımıyla birlikte temel pozisyonların egzersizler/etütler yoluyla çalışılması**" (n: 5) ve "**Kendi egzersiz ve etüdünü üretmek/yazmak**" (n: 5) temaları incelendiğinde, akademisyenlerin egzersiz ve etütlere ilişkin sunduğu cümlelerden oluştuğu görülmektedir. Ayrıca, bu temaların, akademisyenlerin misket düzenini işledikleri derslerindeki egzersiz ve etütlere yükledikleri işlevlerle, bunları kullanım ve üretim biçimlerine ilişkin önemli verileri ortaya koymaktadır.

"(...)ön çalışmadan sonra o esere geçtiğinde çok büyük yabancılık çekmeyeceği türden bazen doğaçlama etütler yazıyorum bazen önceden yazmış olduğumuz bilgisayarımızda bulunan etütlerden onlara çıktılar örnekler vererek bunlarında nasıl icra edildiklerini göstererek çocukları eserlere ve düzene hazırlıyoruz" (U3).

"Çalınacak eser çok basit bir eser de olsa neresinde süsleme yapılacak neresinde hangi nüans olacak, mızrap nerede ne şekilde vurulacak bunları notasyona yazıyorum" (U20).

Beşinci ve altıncı sırada yer alan kategoriler incelendiğinde, ders içinde ya da dışında öğretmen ya da öğrenci tarafından görsel video desteği ve video kayıt tekniğinin kullanılması-kullandırılması üzerine yoğunlaşmaktadır. Bunlar sırasıyla; "**Derste ilgili düzendeki usta icracıların videolarını izlettirmek ve bunları ders öncesi ve sonrasında ödevlemek**" (n: 5), "**Kendi icrasını öğrenciye video kaydı yaptırarak kaydı ödev vermek**" (n: 5) şeklindedir. Bu kategorilerde yer alan bazı görüşler şu şekildedir:

"Öğrencilere belirli teknik **etütleri** ve **eserleri** çalıştıktan sonra değişik kişilerden **yorumları dinletiyoruz**, farklı isimlerden, kişilerden bu düzeni dinleyerek dönüş yapmalarını bekliyoruz. Beraber değerlendirmemizi de isterim çoğu zaman. Hatta bununla ilgili olan derslerimizde benim çaldığım icra örneklerini de kaydetmelerini, çalışırken bu örneklerden ders almalarını kendilerini geliştirmelerini söylerim, her öğreteceğim parçayı sonuna kadar çalarım kaydettirdim, her düzen bu şekildedir. Usta-çırak ilişkisi içerisinde video kayıt sistemini kullandığım bir sistemim var" (U6).

"**Görsel ve işitsel kayıtları bir yandan da kullanıyorum**, mahalli sanatçıları, mahalli icracıları da ders içerisinde yeri geldiği zaman izletiyorum" (U7).

"Ustalar nasıl çalışırsa bizim de öyle olmamız gerekiyor. Bunları görsel olarak mutlaka izleyin bu icraları takip edin, diyorum. **En azından vuruş şekillerini ustalardan görün diye video tekniğini kullanıyorum**, güzel çalma, ustaların çaldığına yakın doğru çalma, otantiğe yakın çalma devreye giriyor artık gösterip yaptırma tekniği usta-çırak ilişkisi içerisinde bu gerçekleşiyor (U12).

"Görerek izleyerek ve taklit yoluyla öğrencide öğrenmeler gerçekleşiyor. Öğrenci takıldığı yerde **video ile kayıt altına alabiliyor**" (U16).

"**Video çekmelerine izin veriyorum** öğrencilerin. Verdiğimiz ödevleri bu şekilde çalışarak geliyorlar" (U17).

Yedinci sırada yer alan kategoriye ilişkin veriler, akademisyenlerin misket düzeni derslerinde notasyonlarını kendilerinin hazırlamak zorunda kaldıklarını göstermektedir. "**Öğretmenin dersten önce icra edilecek eserleri uygun notasyonlar halinde hazırlaması**" (n: 5) temasına ait bazı akademisyen görüşleri aşağıdaki gibidir:

"(...) usta-çırak ilişkisi çerçevesinde gerçekleşiyor. Bağlamada gerek misket ve gerekse diğer düzenlerdeki eserlerin nasıl çalınacağını gösteren **notasyonu ben kendim yazıyorum**. Öğrenci notayı doğru deşifre ettikten sonra, benim beklentimin önemli bir bölümünü, hemen hemen yüzde yetmişini, karşılıyor" (U7).

"(...)Usta çırak ilişkisinden çıkmadan nota üzerinde eğitim yapıyoruz ama **benim yazdığım** notalar oldukça detaylı oluyor (..) Örneğin Musa Eroğlu olabilir. O eseri Musa Eroğlu'ndan notaya alırım ve aynen onun yorumunu Musa Eroğlu bu şekilde çalıyor diye öğretirim. (U24).

Bu kategorilerin dışında oldukça fazla sayıda, farklı yöntem ve teknikler akademisyenlerce kullanılmaktadır. "Ders öncesi sonrası ve sırasında ses kaydı dinlettirmek/ödevlemek" (n: 5), "Misket düzeni ile doğrudan ilgili makamlara ilişkin bilgileri sunuş yoluyla öğrencilere aktarmak" (n: 4), "Öğretim sürecini egzersiz etüt ve eser temelli sürdürmek" (n: 4), "Derste deşifre yaptırmak", "Başparmak çalışmaları yaptırmak", "Eseri öğrenci ile birlikte icra etmeden önce etüt kullanmak/uygulamak", "Eserlerin seçilen bazı kısımlarının egzersizleştirilmesi/etüt haline getirilmesi ve öğrenciye aktarımı", "Tel düzeninde perde düzenine yönelik çalışmalar", "Öğrencilere kendi etütlerini yazmaları için ödevlendirme ve bunları derste icra etmelerini sağlama", "Derste makamsal doğaçlama, taksim, açış örnekleri vermek", "Ön ödev olarak ders öncesinde öğrenciye egzersizler vermek", "Notasız/kulaktan icra yöntemini kullanarak dersi yürütmek"tir.

Araştırma Grubunun Misket Düzeninin Mevcut Metodolojik Durumu ve Mevcut Yazılı Materyallerine İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesine İlişkin Bulgular

Araştırma grubuna yöneltilen "Bağlama eğitiminde, Misket düzeninin öğretimi özelinde, metodolojik yönden mevcut durumunu nasıl değerlendirirsiniz? Mevcut eğitici yazılı, işitsel, görsel kaynaklar, çalışmalar hakkında neler düşünüyorsunuz?" sorusuna verilen cevaplardan bazıları aşağıdaki gibidir:

Tablo 6. Misket düzeninin mevcut metodolojik durumuna ilişkin görüşlerinin temalandırılması

Mevcut metodolojik duruma ilişkin görüşler		Akademisyenler	f
1	Mevcut çalışmaların nicelik/nitelik açısından ciddi boyutta eksiklikleri vardır.	U1, U2, U3, U4, U7, U8, U9, U10, U11, U12, U13, U14, U15, U16, U17, U18, U19, U20, U23, U24, U26, U27.	22
2	Yeni eser, etüt ve egzersizlerin üretilmesi, yazılması gerekmektedir.	U1, U2, U3, U4, U7, U9, U13, U15, U23.	9
3	Bozuk ve bağlama düzenine göre misket düzeni bu açıdan çok geri planda kalmıştır. Üretimler daha çok bu düzenlerdedir.	U2, U3, U8, U9, U10, U11, U23.	7
4	Misket düzenine özgü metodoloji denemeleri, önerileri gerekmektedir.	U11, U12, U17, U22, U23.	5
5	Mevcut düzenlere ilişkin materyaller içinde misket düzeninin bulunduğu kısımları nicelik nitelik açısından sınırlıdır.	U12, U13, U16, U20, U22.	5
6	İşitsel görsel kaynaklar vardır ve yeterlidir ama yazılı kaynaklar oldukça azdır.	U6, U15, U16, U27.	4
7	Repertuvarda farklı notasyonlarda yer alan diğer irak kararlı makam karakterindeki eserlerin tespit edilmesi gerekmektedir.	U1.	1
8	Bu düzende tasavvur edilmeyen irak perdesi kararlı makam karakterinde olmayan eserlerin bu düzene transpozisyonu yapılması gerekir.	U2.	1

Elde edilen veriler incelendiğinde, birinci sırada yer alan kategori, "**Mevcut çalışmaların nicelik/nitelik açısından ciddi boyutta eksiklikleri vardır**" (n: 22) kategorisi olmuştur. Akademisyenlerin oldukça fazla sayıda görüşünün bulunduğu bu kategoride yer alan bazı görüşler şu şekildedir:

"**Ciddi eksikliğin olduğunu düşünüyorum**. Gerek TRT Repertuarı gerek yerel repertuarın üzerinde doğru incelemelerin yapılmadığını düşünüyorum. Yeni eserlerin ortaya çıkabileceği düşüncesindeyim" (U1).

"Misket düzene dair bir **metoda rastlamadım**, çok fazla bu tür misket düzeni merkeze koyarak yapılan bir çalışmayı da ben görmedim. Görsel kaynaklar hususunda da misket düzeni ile alakalı kaynaklar, metodoloji yeterli değil, sadece bir repertuarı var bu düzenin. Orada da en fazla elli-altmış eser var" (U7).

"Öğretim noktasında ise elimizde misket düzenin çalışılması ile ilgili **yeterli öncül malzeme etüt egzersiz alıştırma olmadığını** hazırlık malzemesi olmadığını söylemek isterim" (U2).

"Metodolojik yönden şu anda Misket düzene ait bir kaynak ve **metodumuz yoktur**, bunları öğretici olarak kendimiz oluşturuyoruz. Derslerimizde tecrübemize dayalı olarak nasıl oluşturuyoruz, yine misket düzeni ile yazılmış **ezgileri doğrudan çalışarak** elde ediyoruz" (U6).

İkinci sırada yer alan kategori ise "**Yeni eser, etüt ve egzersizlerin üretilmesi, yazılması gerekmektedir**" (n: 9) kategorisidir.

"Bu düzenlere dönük araştırmalar **etütler hazırlanılsa** kullanılsa özgün yeni eserler bestelense ve yahu **ta var olan ama bu düzende tasavvur edilmemiş eserler buraya aktarılsa** belki bu düzenin kendi karakteristik fikri ile ilgili biraz daha alan genişlemiş olur diyebilirim." (U2)

Üçüncü sırada yer alan kategori ise; "**Bozuk ve bağlama düzenlerine göre misket düzeni bu açıdan çok geri planda kalmıştır, üretimler daha çok bu düzenlerde**" (n: 7) kategorisidir. Bu kategoride yer alan bazı akademisyen görüşleri şu şekildedir:

"Buna ilişkin **bir bağlama düzeni ya da bir bozuk düzeni kadar** misket düzenine önem verildiğini düşünmüyorum. Bu anlamda geri planda kalmış durumda ama bu bir gerçeklik, ama bunun önünde bir engel var mı hayır yok tabii bir düzen ya da herhangi bir bölge için özel bir metot geliştirilebilir" (U11).

"Misket düzeninde türkü odaklı, eser odaklı bir anlayış söz konusu olduğu için bu yazılı materyal kısmına da yansıyor. Yazılı kaynaklar açısından maalesef yeterli değil. (..) İkinci olarak, misket düzen de artık resmi icra kurumlarında bile artık çok duyabildiğimiz bir düzen değil. icra oranında çok büyük azalma var (...) Üçüncü olarak, örneğin sen Antalyalısın, daha çok teke yöresi çalışıyorsun oranın icra tipini çalışıyorsun, Kırşehir’de olan kişi sadece Hacı Taşan diyor dinliyor (..) gibi(..) başlıyor Bu anlamda misket düzenine bir bakıma sıra gelmiyor, dolaylı olarak bu durum yazılı materyal üretimine de yansıyor. **Daha çok bağlama ve bozuk düzen üzerine üretimler yapılıyor**" (U10).

"Daha yaygın kullanıldığı için televizyonda medyada Türkiye'nin genelinde **Bozuk düzen ve Bağlama düzeni çok daha yaygın kullanıldığı** için onlar kadar önemsenmediği onlar kadar **etüt ve özel çalışmaların olmadığı** düşüncesindeyim" (U9).

"Misket düzeninde bağlama çalışmaları ve türküler diye bir kitaba ben henüz denk gelmedim, varsa da ben bilmiyorum. Bu anlamda da çok fazla bir çalışma olduğunu zannetmiyorum. Genellikle temel bağlama çalım ve size de belirtmiş olduğum gibi **ya kısa sap metodu veyahut da uzun sap temel bağlama metotları var**" (U3).

"Var olan yazılıp çizilen bütün eksen bağlama düzeni ve bozuk düzen üzerine kurgulandığı için (*bunların haricinde kalan, y.n.*) düzenler, -ki ana düzen olarak isimlendirilen misket düzeni de buna dahildir- **biraz geri planda kalmışlar**" (U2).

Dördüncü sırada yer alan kategori "**Misket düzenine özgü metodoloji denemeleri, önerileri gerekmektedir**" (n: 5) kategorisidir. Akademisyenlerin bu kategorideki görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

"Metodolojik çalışmaların çok yeterli olduğu sayılmaz, misket düzeni kendi içerisinde özel düşünülmesi gereken o düzeni, öğrencinin kavrayabilmesi için hem süresi belli olacak hem o süreyi ayarlayacağımız, yerleştireceğimiz **türkü etütlerinin olması gerekiyor**" (U9).

"Misket düzenine has bir metot görmedim. Bağlama kullanılan akort şekillerinin biraz onların basit basit küçük küçük kısımlardan oluşan bir metot çalışması da olsa çok faydalı olurdu. Mevcut durum **tabii ki çok eksiklikler barındırıyor**. Hatta yok denilecek kadar da az diyebilirim" (U17).

"Notasyonlara dayalı, etüt-egzersizler ve bunu yanı sıra eserlerle, misket düzeninde ilerleyiş sağlıyoruz. **Metodolojik materyaller maalesef yeterli değil**. İşte olmadığı için her düzene oturup ben egzersiz etüt yazmak zorunda kalıyorum. Sonuçta elimde bir kaynak olsa o kaynaktan devam etmek isterim. Bence bu konuda materyaller son derece yetersiz" (U18).

Beşinci sırada yer alan kategoride akademisyenler bağlama düzenleri üzerine üretilmiş çalışmalar arasında mevcut olan misket düzenine ilişkin materyallerin nicelik ve niteliklerine ilişkin görüşlerini aktarmışlardır. "**Mevcut düzenlere ilişkin materyaller içinde Misket düzeninin bulunduğu kısımlar nicelik nitelik açısından yeterli değildir**" (n: 5) kategorisine ilişkin bazı görüşler aşağıdaki gibidir:

"Sadece misket düzenine yönelik materyal var mı ki yazılmış?. Ben görmedim. Belki metotların içerisinde, **birer ikişer sayfa değinilmiş** olabilir. Ama benim kullandığım metotlarda misket düzene özel bir çalışmaya ben rastlamadım. Sabri Yener hocanın bağlama öğretim metodu var, üçüncü metoduydu sanırım misket düzeni orada tanıtılıyor. Birkaç tane de misket türkü veriliyor. Genel manada çalışmalar nicelik olarak yeterli değil. Sadece Misket düzenine yönelik bir kitap yazılabilirdi" (U22).

"Misket düzeni ile ilgili yazılmış **çok fazla bir şey yok**. Ali Kazım Akdağ hocanın egzersizleri var. İrfan Kurt'un birtakım notaları var. Bu elzem olan bir şeydir. Bunun çok daha ileri boyutta olması gerekiyor. Umarım, Ali Kazım Akdağ hocanın devamı mahiyetinde çalışmalar olur" (U24).

"Biz kendi temrinlerimizi yazdıklarımızı kullanıyoruz. Misket düzeni üzerinde bir metot yok ama bazı metotlar içerisinde misket düzeninden bahseden küçük bölümler var, bundan ibaret" (U12).

"Misket düzenini içeren çok fazla yayın ve çalışma olduğunu düşünmüyorum. Olanlar da (...), aslında pozisyon bilgisi ve parmak numarası gibi şeyler üzerinde birkaç tane etüt olarak kurgulanmış durumda **genellikle**" (U13).

"Nüanssız notalardan oluşan metotlar günümüzde kol geziyor, bazı durumlarda hatta tamamen birebir aynı olacak şekilde TRT repertuarından alınıp kopyalanarak okuyucuya sunulanları da var. Kesinlikle mevcut üretimler de nicelik olarak yeterli değil. Benim bugüne kadar ulaşmadığım metot kalmamıştır diyebilirim. Dolayısıyla nitelik ve nicelik açısından misket odaklı bakarsak konuya, yetersiz olduğunu rahatlıkla söyleyebilirim" (U20).

Bu başlıkta yer alan diğer kategoriler şu şekildedir: "İşitsel görsel kaynaklar vardır ve yeterlidir ama yazılı kaynaklar oldukça azdır" (n: 4), "Repertuarda farklı notasyonlarda yer alan diğer irak perdesi kararlı makam karakterindeki eserlerin tespit edilmesi gerekmektedir" (n: 1), "Bu düzende tasavvur edilmeyen irak perdesi kararlı makam karakterinde olmayan eserlerin bu düzene transpozisyonu yapılması gerekir" (n: 1).

Akademisyenlerin Misket Düzeni Öğretiminde Kullandıkları İlk Beş Eserin ve Bu Eserlerin Öğretimdeki Sıralamalarını Yaparken Kullandıkları Ölçütlerin Belirlenmesine İlişkin Bulgular

Araştırma grubuna yöneltilen "Misket düzeni öğretiminde kullandığınız ilk 5 eser nedir, sıralar mısınız? Bu eserleri hangi sırayla öğrenciyle geçmektesiniz ve bu sıralamadaki gerekçeleriniz nelerdir?" sorusuna verilen cevaplardan oluşan veriler aşağıdaki tablolarda sunulmuştur:

Tablo 7. Araştırma grubunun Misket düzeni işledikleri derslerinde kullandıkları eserlerin sıralaması

Akademisyen	1. TÜRKÜ	2. TÜRKÜ	3. TÜRKÜ	4. TÜRKÜ	5. TÜRKÜ
U1	havada durna sesi gelir	bir incecik duman tüter	misket	mezar arasında harman olur mu	bulut bulut üstüne
U2	havada durna sesi gelir	söğüdün erenleri	misket	bir incecik duman tüter	ardıçtandır guyların kovası
U3	bir incecik duman tüter	havada durna sesi gelir	bir bulut bulut üstüne	misket	sabahın seherinde ötüyor kuşlar
U4	sabahın seherinde	çalın davulları	misket	evlerinin önü yıldız piyade	bir incecik duman tüter.
U5	şu dağların yükseğine	ah öleyim	bir gemim var adalara yaslanır	şu yüce dağların karı eridi	misket
U6	misket	söğüdün erenleri	çalın davulları	ardıçtandır kuyuların kovası	mezar arasında harman olur mu
U7	misket	sabahın seherinde ötüyor kuşlar	kova kova indirdiler yazıya	ceviz arasında	bulut bulut üstüne
U8	misket	ardıçtandır guyların kovası	sabahın seherinde	evlerinin önü yıldız piyade	kavakta turna sesi var
U9	sabahın seherinde	misket	bir incecik duman tüter	söğüdün erenleri	kova kova indirdiler yazıya
U10	misket	ah öleyim	bir gemim var adalara yaslanır	söğüdün erenleri	havada durna sesi gelir
U11	misket	sabahın seherinde	bulut bulut üstüne	kova kova indirdiler yazıya	bir incecik duman tüter
U12	sabahın seherinde	misket	söğüdün erenleri	bir incecik duman tüter	şu yüce dağların karı
U13	karyolamın demiri	havada turna sesi gelir	söğüdün erenleri	bulut bulut üstüne	ceviz arasında
U15	misket	havada durna sesi gelir	yağar yağmur	bir incecik duman tüter	yüce dağların karı eridi
U16	bulut bulut üstüne	yağar yağmur yer yaş olur	ezelidir deli gönül ezeli diye	karyolamın demiri	mezar arsında harman olur
U17	misket	..**	..**	..**	..**
U18	karanfilin moruna	misket	havada turna sesi gelir	gelin yol havası	yağar yağmur yer yaş olur
U19	bir gemim var adalara yaslanır	gelin yol havasını	misket	bir incecik duman tüter	karanfilin moruna
U20	Antalya zeybeği	söğüdün erenleri	misket	havada durna sesi gelir	gelin yol havası
U21	misket	söğüdün erenleri	bir gemim var adalara	bir incecik duman tüter	şu yüce dağların karı eridi
U22	karyolamın demiri	sabahın seherinde ötüyor kuşlar	misket	havada durna sesi gelir	Çorum ile Sungurlu'nun arası*
U23	sabahın seherinde	çalın davulları	misket	..**	..**
U24	misket	havada durna sesi gelir	ceviz arası	bulut bulut üstüne	ayağına giymiş sedef nalini
U25	sabahın seherinde ötüyor kuşlar	mapushane içinde yanıyor gazlar	denize dalmayınca*	kova kova indirdiler yazıya	..**

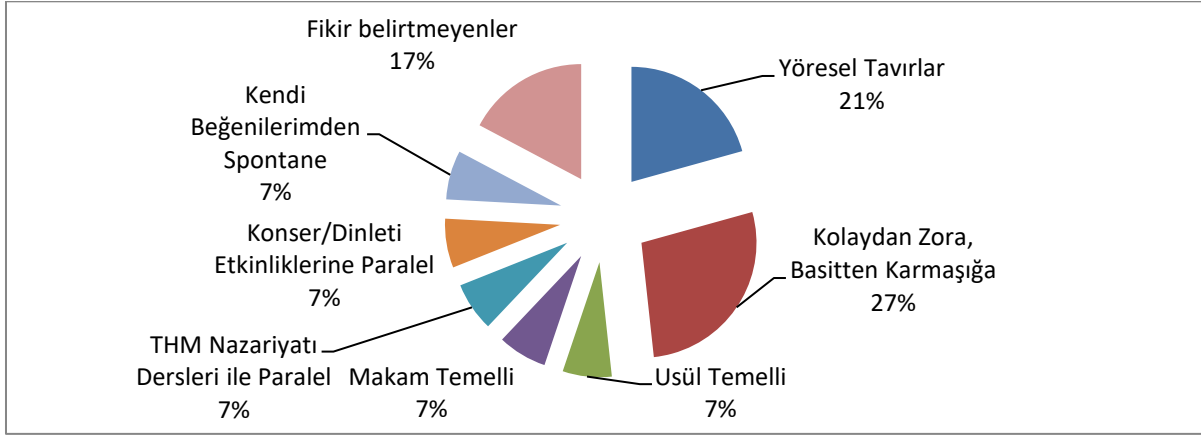
U26	sabahın seherinde ötüyor kuşlar	bir gemim var adalara yaslanır	yağar yağmur	kavakta turna sesi var	misket
U27	antalya zeybeği	misket	bir incecik duman tüter	havada durna sesi gelir	kavakta turna sesi var
U28	misket	yüce dağların karı eridi	havada durna sesi gelir	yağar yağmur	ceviz arası
U29	misket	söğüdün erenleri	havada durna sesi gelir	sabahın seherinde ötüyor kuşlar	çalın davulları
U30	misket	söğüdün erenleri	gelin yol havası	bulut bulut üstüne	açıl ey ömrümün varı
* THM Repertuvarında fa# kararlı notasyonlar arasında yer almamaktadır.					
** Akademisyen tarafından herhangi bir eser belirtilmemiştir.					

Akademisyen grubu üyelerinden alınan cevaplar aracılığıyla, en baskın ve yaygın olarak kullanılan eserleri belirlemek için basit bir puanlama sıralaması (gizli likert) yapılmış, akademisyenlerin birinci sırada belirttikleri eserlere 5 (beş), ikinci sırada belirttiklerine 4 (dört), üçüncü sırada belirttiklerine 3 (üç), dördüncü sırada belirttiklerine 2 (iki), beşinci sırada belirttiklerine ise 1 (bir) puan verilerek, misket düzeni öğretiminde en baskın kullanılan ilk 5 esere ulaşılmıştır:

Tablo 8. Akademisyenlerin Misket düzenini işledikleri derslerinde en çok kullandıkları beş türkü

Sıra	Türkü	Bulunduğu Sıra	x	f	puan	Toplam Puan
1	Misket	1.	5	12	60	103
		2.	4	5	20	
		3.	3	7	21	
		4.	2	0	0	
		5.	1	2	2	
2	Sabahın Seherinde Ötüyor Kuşlar	1.	5	6	30	48
		2.	4	3	12	
		3.	3	1	3	
		4.	2	1	2	
		5.	1	1	1	
3	Havada Durna Sesi Gelir	1.	5	2	10	40
		2.	4	4	16	
		3.	3	3	9	
		4.	2	2	4	
		5.	1	1	1	
4	Söğüdün Erenleri	1.	5	0	0	34
		2.	4	6	24	
		3.	3	2	6	
		4.	2	2	4	
		5.	1	0	0	
5	Bir İncecik Duman Tüter	1.	5	1	5	27
		2.	4	1	4	
		3.	3	2	6	
		4.	2	5	10	
		5.	1	2	2	

Akademisyenlerin misket düzeninde işledikleri derslerinde kullandıkları bu sıralamayı oluşturmalarında etkili olan faktörleri belirlemeye ilişki yönlendirilen soruların cevapları incelendiğinde aşağıdaki tablo ortaya çıkmıştır:

Grafik 4. Akademisyenlerin eserlerin öğretim sıralamasını belirlemelerinde öne aldıkları ölçütler

Tablo incelendiğinde, akademisyenlerin bu sıralamayı yaparken daha çok benimsedikleri ölçütün 'Kolaydan zora, basitten karmaşığa' (%27) olduğu, bu ölçütü, 'yöresel tavrılar'ın (%21) takip ettiği görülmüştür. Diğer akademisyenlerin ise, eşit oranlarla (%7), makam temelli, THM nazariyatı dersleri ile paralel temelde ve konser/dinleti etkinliklerine paralel şekilde sıralamalarını yaptıkları belirlenmiştir.

Eserlerin öğretim sıralamasının belirlenmesinde akademisyenlerin tercihlerini yansıtan bazı görüşler aşağıdaki gibidir:

"Ben genellikle geleneksel Türk Halk Müziği nazariyatı dersleri ile de bağlantı kurarak aktarırım, uygulama kısmında paralel hareket ederiz. Misket oyun havasını önceye alırsız" (U6).

"Misket düzeni öğretiminde ilk eserin ana usulde ve diğer dört eserin algı bakımından ana usule çok yakın birleşik dokuzlu usulde olması ve melodik yapılarının daha anlaşılır olması nedeniyle (...)" (U8).

"Başta bahsettiğim gibi yöre özelinde bir sıralama yapıyorum ben sınıf seviyelerine göre. Dolayısıyla ilk olarak zeybek tavrını öğrenirken misket düzeni ile karşılaşılıyor öğrenci. Orada eser geçiyoruz ilk olarak" (U13).

"Ders saatlerimiz sınırlı olduğu için yapacağımız herhangi bir konser aktivitesine yönelik seçtiğimiz repertuar üzerinden seçiyorum" (U15).

"Sıralamayı basitten zora doğru giden bir anlayışla yaptım" (U20).

"Tartımsal olarak basitten zora doğru sıralıyorum" (U23).

"Sıralamada makamsal önceliklerle hareket ediyorum. Aynı makamda eserler varsa basitten zora ilkesini devreye sokuyorum" (U26).

Sonuç

Akademisyen grubu görüşlerine göre misket düzeni; diğer tel düzenlerindeki icraya olumlu yönde etkisi olan öğrencide icra, transpozisyon, deşifre, başparmak becerilerinin gelişmesinde ve icra çeşitliliğinin sağlanmasında işe koşulması gereken; öğrencinin pozisyon algısını geliştirmede, farklı pozisyonları kullanabilme ve farklı pozisyon kombinasyonları üretmesine etkisi olabilecek bir düzendir. Eserin doğru tel düzeninde icrası edilmesi noktasında müzikaliteye doğrudan sunacağı olumlu etkinin yanı sıra, öğrenciye farklı bir bakış açısı ve farkındalık kazandıracak potansiyele de sahiptir. Tınısı nedeniyle sağladığı dolgun duyum ve ahenk zenginliğinin öğrencinin farklı armonik yapılarla ilişkin çok seslilik duyum becerilerini olumlu etkileyeceği düşünülmektedir.

Misket düzeni öğretimi için gerekli hazırbulunuşluk seviyesine ilişkin olarak elde edilen araştırma grubu görüşleri doğrultusunda, öğrencinin, perde, pozisyon kavramlarını bilmesi, bunlara aşina olması ve perde,

pozisyon hakimiyetinde temel seviyeyi atlatmış olması, tel geçiş, tel seçişlerinde asgari becerilere haiz olması ve sağ-sol el koordinasyonunu sağlayabilmesi gerektiği görülmektedir. Ayrıca, akademisyenler öncelikle bozuk düzenini öğrencinin icra etmiş olması gerektiğini öne sürmüşlerdir.

Akademisyenlerin misket düzenini öğretirken kullandıkları öğretim yöntem-teknikleri ve materyalleri hususunda elde edilen veriler oldukça çeşitlidir. Bir öğretim yöntem ve tekniğinin birden fazla akademisyence kullanılabilirdiği gözlemlenmekle birlikte öğrencilerin Misket düzeni öğretimini eser temelli bir yaklaşımla sürdürdüğü baskın bir şekilde ön plana çıkmıştır. Bu noktada, ortaya çıkarılan misket düzeni derslerinde akademisyenlerce kullanılan oldukça çok sayıdaki diğer öğretim yöntem-tekniklerinin, daha çok öğrencinin kendi tecrübeleri doğrultusunda şekillenen bir öğretim tarzına paralel olarak benimsendiği düşünülmektedir. Akademisyenler, öğretim teknik ve yöntemleri hususunda birbirinden oldukça farklı yaklaşımlar sergilemektedirler. Fakat kendi ustasından öğrendiği tarzda öğrencisine yaptığı geleneksel bir aktarım şeklinde paydaşlardır.

Misket düzeni orijininde, mevcut yazılı materyallerin çok az sayıda olması, bu düzene özgü hazırlanmış bir çalışmanın egzersiz ve etütler boyutu dahil olmak üzere bulunmaması, alandaki önemli bir eksikliğe işaret etmektedir. Elde edilen görüşlerden de hareket ederek, birçok akademisyen, misket düzenini öğretirken egzersiz ve etütlerden faydalanmak istediğinde, zengin bir yazılı materyale erişemediğinden kendi egzersiz ve etüdünü yazmak zorunda kaldığını ifade etmiştir. Ayrıca, mevcut materyallerin bağlama ve bozuk düzenlerine odaklanması, -bir ana düzen olarak- misket düzeni özelinde bağlama çalgısının bu yöndeki potansiyelini dolaylı olarak sınırlandırdığına değinilebilir.

Öte yandan makam kavramını, makamsal yapıları öğrencinin daha rahat tanınmasında-anlamlandırmasında, yetkin bir makamsal icra oluşturabilmesinde oldukça büyük bir öneme sahip olduğuna odaklanan görüşler de bulunmaktadır. Misket düzeni, bağlamadaki karar perdesi bağlamında yada o akordun ana sesi olan fa #'in bu manada karar perdesi olarak kabul edildiği makamların öğretiminde işe koşulmasının önemli kazanımlar sağlayacağı düşünülmektedir.

Misket düzeni pozisyonel temelde orijinal icra pratiği potansiyellerine sahiptir. Bu açıdan besteciye, icracıya ve eğitim materyali üreticisine oldukça zengin bir potansiyel sunmaktadır. Yatay melodilerin üretimi açısından kullanılan pozisyonları incelendiğinde, karar sesinin pes karakterde olması ve tiz bölgelerdeki ezgi üretimlerinin dem ile güçlendirilerek dinleyiciye sunulması, oktav kararından beş tam ses kadar genişleyen, kararından iki tam ses pestleşmeye izin veren bir rejistra sahip olması oldukça önemlidir. Bu durum, dinleyici ve icracı için, kulaktaki müzikal doyumunu, icradaki lezzeti arttırmaktadır. Dikey manada pozisyonlarını düşündüğümüzde ise bu akordun, pozisyon bilgisi adına ve o pozisyonların ezgisel üretimler için verimli kullanımı adına çok fazla katkısı olabileceği düşünülmektedir. Bu pozisyonlar aracılığıyla kullanılan çok farklı tınlarla duyumda çeşitlilik yaratan akor yapıları bu düzen için bir diğer avantaj durumudur. Doğru ve pozisyonel manada bir icra ile başparmak kullanımı ile desteklenen akor kombinasyonlarının sayısı artmakta, bağlamanın bütün klavye pozisyonlarının dikey-yatay hareketler manasında bir arada kullanılabilmesi söz konusu olmaktadır. Öte yandan misket düzeni, Türk Halk Müziği'nde 'tavır' da denilen yöresel çalma ve söyleme stillerinin doğru icrası ve aktarımında, baskın olarak kullanıldığı kültür coğrafyalarındaki rolü ile oldukça ön plandadır. Burada, düzene ismini veren türkülerden bahsedildiğini ve bu düzen ile özdeşleşmiş türkülerin başka düzenlerde yapılan icrasında elde edilen duyum zenginliği ile müzikal doyumunun azaldığı yönündeki ortak görüşün altını çizmek gerekir. İcrada tavır kabiliyeti hükmünde, düzenin sağladığı mızrabı tutan eldeki çeşitlilik kapsamında ezgisel üretim

çeşitliliği ve sağ elde imkan tanıdığı ciddi tavır çeşitliliğiyle birleştiğinde ortaya oldukça zengin tınıların çıktığı belirtilmektedir.

Öneriler

Misket türküler olarak bilinen TRT repertuvarında fa# perdesi kararlı notasyona alınmış eserler, ya da bir başka deyişle, normalde segah perdesinde ve yahut da ırak perdesinde karar veren bazı ezgiler, günümüz icralarında farklı sebeplerle, aralık olarak yakın olduğundan dolayı düğah üzerinde aktarılıp kürdi perdesi kullanılarak icra edilmektedir. Bu durum, yerinden makam icrasını son derece olumsuz bir biçimde etkilemekte, makamın ayrıntılarını tamamen ortadan kaldırmakta adeta tek tipleşmiş bir icrayı gündeme getirmektedir. Bağlama öğretiminde, Rast perde düzeninin ırak perdesi kararlı makamlarına ait bütün eserlerin öncelikli olarak mutlaka bu düzen ve karardan çalınması önerilmektedir.

Çalışmamızda elde edilen misket düzeni öğretimi için hazırbulunuşluk özelliklerine ilişkin veriler, mesleki manada oldukça tecrübeli bir kitleden elde edilmesi nedeniyle hazırlanacak materyal ve yöntemlerde işe koşulabilir önemli veriler sunmaktadır.

Ankara yöresi Seymen kültürü ve bağlama icracılığı ön plana alınmak üzere, Anadolu’da misket düzeninin icra edildiği diğer yörelerdeki temel müzikal kültürel dinamiklerle ve misket düzeninin çeşitli ilişkilerini irdeleyen çalışmalara ihtiyaç bulunmaktadır.

Ayrıca, elde edilen görüşler, misket düzeninin evç makamı ile daha çok tanınageldiği/özdeşleştirildiği gibi bir algının yerleşmiş olmasına rağmen misket türküler olarak bilinen, repertuvarında fa# kararlı olarak notasyona alınmış türkülerin arasında çok sayıda segah perdesi makam karakterli duyuma sahip olan eserlerin, bulunduğuna işaret etmektedir. Bu durum, Türk Halk Müziği’nin makamsal yapısı üzerinde yapılacak araştırmalara önemli ipuçları sunmaktadır.

Kaynakça/References

- Açıköz, S. (2017). *Ankara yöresinde bağlama düzeni ile icra edilen ezgilerin çalım tekniklerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Haliç Üniversitesi.
- Akdağ, A. K. (2012). *Bağlamada Düzenler Ve Tezene Tavırları*. İstanbul: Pan Yay.
- Akdoğu, O. (2003). *Türk Müziği'nde Türler ve Biçimler*. İzmir: Meta Basım.
- Ayyıldız, S. (2013). *Teke Yöresi Türkmen Müzik Kültüründe Yerel Çok Seslilik Özellikleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Delen, H. (2012). *TRT Repertuarında bulunan Evç makamı ve Misket ayağındaki (dizisindeki) türkülerin makamsal-teknik yönden incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Ekim, G. (2002). *Bağlamanın tarihsel gelişimi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Ege Üniversitesi, İzmir.
- Kurt, İ. (1989). *Bağlamada Düzen ve Pozisyon*. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- McMillan, J. H. (2004). *Educational Research: Fundamentals For The Consumer*. Pearson.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis*, Thousand Oaks, CA: Sage.
- Özdek, A. (2005). *Bağlamanın ilköğretim ikinci kademe sınıflarındaki müzik eğitiminde kullanımına yönelik bir çalışma* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Öztürk, O. M. (2014). *Makam müziğinde ezgi ve makam ilişkisinin analizi ve yorumlanması açısından yeni bir yaklaşım: Perde düzenleri ve makamsal ezgi çekirdekleri* (Yayımlanmamış doktora tezi) İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Öztürk, O. M. (2019). Kişisel iletişim, 4 Aralık 2019, Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi, Ankara.
- Parlak, E. (2019). Kişisel iletişim, 21 Haziran 2019, Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi, Ankara.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yay.
- Yılmaz, Ö. (2015). *Makam, çok seslilik ve yöresel tavırlar kapsamında bağlamada düzenler* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.